РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 15-го ЦЬВІТНЯ 1919. Ч. 44. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. TUESDAY APRIL 15, 1919. No. 44.

МИР БУДЕ ПРЕДЛОЖЕНИЙ НІМЕЧЧИНІ В СІМ ТИЖНИ.

Большевицькі війска зближають ся до границі Галичини. -- Проскурів занятий.

Українці займають Крим. -- Симферопіль здобутий; Севастополь загрожений.

В Італії і Сербії мала вибухнути революція.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОЛЬШЕВИКИ ЗБЛИЖАЮТЬ СЯ ДО ГРАНИЦІ ГАЛИЧИНИ.

Большевицькі війска заняли Проскурів і Староконстантинів.

ЛОНДОН, 11. цьвітня. — Російський савєтський урядовий звіт під датою з дня 9. цьвітня, одержаний нині бездротним телєграфом, доносить:

В напрямі Одеси большевицькі війска здобули Бірзулю (недалеко границі Бесарабії, 115 миль на північний захід від Одеси).

В напрямі Сарнів наші війска заняли на Волини міста Хоростень і Іскорость. Неприятель утїкає в напрямі ріки Буга.

В напрямі Тернополя наші війска обсадили Проскурів (в подільській губернії, 60 миль на схід від Тернополя) і Староконстантинів (у волинській губернії, 30 миль на північний схід від Проскурова).

ФРАНЦУЗИ В ОДЕСІ ПРОСИЛИ О ТРИГОДИННИЙ РЕЧЕНЕЦЬ НА ОПОРОЖНЕНЄ МІСТА.

Українські війска на се не згодили ся.

ПАРИЖ, 12. цьвітня. — Часопись „Тем" доносить на підставі бездротної телєграми з Києва, що українські савєтські війска обсадили важну зелїзничу стацію, Дегенків, на Кримі.

Телєграма з Москви доносить, що французький командант Одеси, ґен. Ансельм, просив о тригодинний реченець на опорожнене міста. Просьбі відмовлено і українські большевицькі війска війшли до міста. Війска алїянтів уступили на свої укріплені становища в селї Тапарка.

УКРАЇНСЬКІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ СИМФЕРОПІЛЬ, СТОЛИЦЮ КРИМУ.

ЛОНДОН, 12. цьвітня. — Українські большевицькі війска здобули столицю Криму, Симферопіль, (38 миль на північний захід від Севастополя), причім взяли також значну добичу.

Сю вістку подав в нинїшній бездротній телєграмі російський савєтський урядовий звіт.

НАСТУП БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ВІЙСК НА СЕВАСТОПОЛЬ.

Війска алїянтів опорожнюють пристань.

ПАРИЖ, 11. цьвітня. — Наступ обльшевицьких війск змусить правдоподібно алїянтів до опорожненя Севастополя, кримської пристани над Чорним морем, як се доносять місцеві французькі часописи.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОЛЬШЕВИКИ ГОТОВЛЯТЬ СЯ ДО ВЕЛИКОГО НАСТУПУ НА ВЕСНІ.

Зорганізували богато нових армій.

ВАШІНҐТОН, 12. цьвітня. — Нинїшні телєграми з Гельзінґфорсу, столиці Фінляндії, доносять, що російське савєтське правительство робить приготованя, аби на весну розпочати великий наступ на заході.

Вісти з Петроґраду доносять, що причиною застановленя зелїзничого руху в Росії не є економічні відносини, але причини воєнні. Зелїзниці віддані тепер до ужитку військових властий для транспортів війска і військових матеріялів.

Як се доносять з Гельзінґфорсу, російське правительство поробило заходи, щоби збільшити до найвисших границь виріб оружа і амуниції. Робітникам, які не хочуть працювати, відмовляєть ся поживи, а навіть в деяких случаях караєть ся смертию. Телєграма додає, що савєтське правительство зорґанізувало богато нових дивізій, з яких утворено цілі нові армії. Замітним є, що в кождій дивізії находить ся що найменьше один полк, зложений з чужинців, бувших бранців. Між чужинцями находять ся переважно Нїмці, Мадяри, Румуни, Турки і Італійці.

Большевицька пропаґанда причиною бунту в американськім війску.

ВАШІНҐТОН, 12. цьвітня. — Большевицька пропаґанда була безпосередною і головною причиною бунту серед американського війска в північній Росії, як се доносить урядовий звіт з Архангельска до департаменту війни.

Ґен. Марч, шеф головного штабу, подає, що бунт поширив ся серед компанії I. 339-го полку піхоти, який складаєть ся із жовнїрів, рекрутованих в стейті Мішіґен, і в якім знаходить ся значне число чужинців.

Зі звіту показуєть ся, що запити, які збунтовані жовнїри ставили офіцирам, є ідентичні з летючками большевицької пропаґанди, яку большевицькі аґенти в останних часах старали ся поширити серед війска союзних держав, які находять ся на боєвім фронті у північній Росії.

Правительство Денікіна і Краснова не мають надії удержати ся.

ПАРИЖ, 13. цьвітня. — Аґенти американської комісії для справ поживи в Батум і Новоросійску прислали до Парижа звіт про положенє на Кавказї, який виказує, що відносини на Кавказї находять ся в невідраднім стані.

Про грузинське правительство говорить ся у звіті, що воно є невідповідальне і правдоподібно провізоричне. Грузинська армія зводить боротьбу з кубанськими козаками, стараючи ся розширити границї грузинської держави на північ. Се утруднює положенє кубанським і донським козакам, які ведуть воєнні операції проти большевиків на півночи з обмеженими силами. В Новоросійску контролюють положенє англійські воєнні кораблї.

Оба правительства, а іменно правительство ґен. Денікіна в Катеринодарі і правительство донських козаків ґен. Краснова в Ростові, є слабі. Тут панує загальна анархія і заходить небезпека, що до зими в міру направленя зелїзниць большевики здобудуть всю кавказьку територію. Ходить чутка, що оба правительства радо годили би ся з большевиками, але сьому стоїть на перешкоді армія російських добровольців, яка хоче бороти ся аж до цілковитого знищеня.

Франція противить ся висиланю поживи для Росії.

ПАРИЖ, 11. цьвітня. — Провідник шведських соціялістів Брантінґ, голова норвеської комісії для справ поживи Нанзен і богато инших визначних горожан Швайцарії і держав Скандинавії відбули спільну нараду з президентом Вілсоном і Гербертом Гувером, диктатором поживи в союзних державах. Предметом наради була справа висланя поживи для великих міст Росії, а передівсім для Петроґраду.

Вчера президент Вілсон предложив на „раді чотирох" проєкт в справі висланя поживи для савєтської Росії під услівем, коли большевики здержать воєнні операції. Сей проєкт стрінув ся з сильною опозицією, передівсім зі сторони Франції, з тої причини, що се рівнало би ся призначю большевицького правительства.

Др. Нанзен оцінює, що в Росії гине з голоду місячно пересічно 200.000 людий. Він заявив, що сьвіт не може глядїти безчинно на смерть женщин і дітий. В Петроґраді померли майже всі діти у віцї низше двох років. Відносини в сирітських домах і шпиталях є впрост страшні.

В ІТАЛІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

В ІТАЛІЇ МАЛА ВИБУХНУТИ РЕВОЛЮЦІЯ.

Строга цензура здержала всякі вісти.

ПАРИЖ, 13. цьвітня. — Вчера вечером одержано вісти, що італійське правительство замкнуло границі, щоби не допустити до Парижа вістий про грізне положенє в краю.

Після одноднєвного загального страйку в четвер, якого цілию було звеличати память смерти німецьких спартацьких провідників, Лїбкнехта і Рози Люксембурґ, та день уродин большевицького премієра Ленїна, прийшло в Італії до поважних заворушень, які мають політичний підклад.

Деякі телєграми доносять, що в Італії вибухла революція, але доси нема ще урядового потвердженя сеї вістки.

Загально звісним є, що внутрішне положенє в Італії є лихе. Італійська мирова делєґація в Парижи нераз заявляла, що проволїканє з миром і некорисний вислід переговорів в справі Фюме спричинили чимало нових трудностий для правительства, роблячи внутрішнє положенє в Італії незвичайно трудним.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Савєтське правительство в Баварії мало упасти.

БАЗИЛЄЯ, 12. цьвітня. — В суботу льояльні війска повалили савєтське правительство в Монахії, столиці Баварії, як се доносить берлїнська „Норддайтше Альґемайне Цайтунґ".

Між комуністами і центральною радою прийшло до згоди.

БЕРЛН, 11. цьвітня. — Вісти, одержані нині з Монахії, доносять, що між центральною радою і комуністами прийшло до згоди. З того вносять, що в Баварії взяли верх умірковані елементи.

Комуністи заявили готовість злучити ся з центральною радою, становлячи дорадче тїло. Також вісти з инших міст Баварії доносять, що провідники комуністичного руху тратять вплив. В місті Амберґ, Ансбах, Інґольштад, Фірт і в горішнім палятинаті режім савєтського правительства повалено, як се доносить берлїнський „Льокаль Анцайґер".

В Саксонії убито міністра війни.

КОПЕНГАҐЕН, 13. цьвітня. — В столиці Саксонії, Дрезден, убили вчера збунтовані жовнїри саксонського міністра війни Нірінґа. Збунтовані жовнїри взяли приступом будинок міністерства війни, виволїкли міністра війни Нірінґа і вкинули його до ріки Ельби (Лаби). Коли він робив зусиля, щоби переплисти на другий бік ріки, віддано до нього кілька стрілів, які ранили його смертельно і він потонув.

В місті проголошено воєнний стан.

В ПОЛЬЩІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Поляки обурені на алїянтів за непризнанє їм Ґданьска.

БЕРЛІН, 11. цьвітня. — Серед польського народа панує сильне обуренє проти алїянтів з причини їх рішеня, що армія Галєра ні буде висаджена в Ґданьску та що місто Ґданьск не перейде під власть Польщі.

Польська народна рада, як се доносить кореспондент, видала проклямацію, в якій говорить ся, що алїянти знають, що Поляки не позволять на те, щоби вони втратили Ґданьск. Без Ґданьска Поляки, як сказано дальше в проклямації, не будуть всилі оперти ся нападам зі сторони Німців і большевиків.

Заворушеня в Ґданьску.

КОПЕНГАҐЕН, 12. цьвітня. — В Ґданьску прийшло до боротьби на улицях міста між спартацькими і правительственими війсками, як се доносить нинїшна телєграма зі сього міста.

АМСТЕРДАМ, 12. цьвітня. — Німецькі правительственні війска обсадили зелїзничу стацію в Ґданьску, як се доносить телєграма з Ґданьска.

Пошесть тифу в Польщі прибирає грізні розміри.

КАН, Франція, 12. цьвітня. — На конференції Червоного Хреста відчитано звіти про пошесть тифу, який поширив ся у східній Польщі, Росії, Сербії і Македонії. Ухвалено творити окремі відділи Червоного Хреста для поборюваня сеї страшної пошести.

Звіти виказують, що пошесть тифу прибрала в тих краях, а передівсім в Польщі, дуже грізні розміри та потягає за собою величезні жертви в людях. Червоний Хрест постановив між иншим завести відповідні средства охорони, щоби не допустити до розширеня сеї пошести на Італію, Францію, Анґлію і Злучені Держави.

В ТУРЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

В Стамбули повішено Кемаль-бея, бувшого ґубернатора Вірменії.

ЦАРГОРОД, 12. цьвітня. — В Стамбули на площі Баязід повішено Кемаль-бея, бувшого ґубернатора вірменської провінції Діярбекр, в присутности військового команданта Царгорода і инших високих урядників.

Його засуджено на смерть яко головного виновника різнї Вірменів. Бувшого команданта жандармерії в провінції Йозґад засуджено на 15 літ вязниці в кріпости. Оба засуди були потверджені турецьким правительством.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

МИРОВИЙ ДОГОВІР ВЖЕ НА УКІНЧЕНЮ.

В протягу тижня має прибути німецька делеґація до Парижа.

ПАРИЖ, 12. цьвітня. — „Рада чотирох" (през. Вілсон і премієри: Ллойд Джордж, Клємансо й Орляндо) сподіваєть ся покінчити провірене справи границь в понеділок. Панує загальне переконанє, що німецькі мирові делеґати вже в протягу слідуючого тижня будуть завізвані, щоби прибули до Версалю, як се доносить „Лє Журналь".

Утворено окрему комісію для справи мира.

БЕРЛІН, 12. цьвітня. — Німецькі устаночві збори покликали до житя комісію з 28 членів, якої обовязком буде займити ся справою мирових переговорів.

Німецьке правительство перестерігає алїянтів перед насильним миром.

КОПЕНГАҐЕН, 12. цьвітня. — Телєграма з Ваймар доносить, що німецькі установчі збори ухвалили резолюцію, в якій перестерігають мирову конференцію перед „насильним миром".

В такім случаю Німеччина видасть в останній хвилї проклямацію до цілого сьвіта.

Німеччина ставить свої услівя.

КОПЕНГАҐЕН, 12. цьвітня. — Німецькі установчі збори у Ваймарі заявили, як се доносять одержані тут нинї вісти, що алїянти мусять перед заключенем мирового договору сповнити отсі услівя:

Безпроволочно опорожнити надренські провінції.

Безпроволочно увільнити всіх німецьких полонених, які находять ся в полонї в державах алїянтів.

Безпроволочно знести бльокаду.

Не відділювати німецьких територій від Німеччини.

Також ухвалено, що в мирових услівях не сьміє містити ся нічого такого, що противить ся 14 точкам през. Вілсона.

ЖЕНЕВА МАЄ СТАТИ ОСІДКОМ ЛІҐИ НАРОДІВ.

В Женеві розпочали ся приготованя в цїли побудованя відповідної палати.

ЖЕНЕВА, 12. цьвітня. — Рішенє париської комісії Ліґи Народів, щоби вибрати місто Женеву (Швайцарія) на осідок Ліґи Народів, викликала в швайцарських урядових кругах велике вдоволенє.

В тій справі скликала швайцарська державна рада окреме засїданє. Скоро справа осідку буде потверджена делеґатами мирової конференції, розпічнеть ся на передмістю Женеви будова палати.

Швайцарський президент Адор і правительство заявили, що вони постарають ся, аби палата вповні відповідала своїй цїли.

НА БАЛКАНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

В СЕРБІЇ ВИБУХЛА РЕВОЛЮЦІЯ.

Сербські війска симпатизують з угорськими большевицькими війсками.

ЛОНДОН, 13. цьвітня. — Телєграма з Будапешту до „Ексчендж Телєґраф Ко.", датована в суботу, доносить, що одержано нестверджену вістку про вибух революції в Сербії. Сербські війска, як додає телєграма, братають ся з війсками угорської червоної ґвардії.

В АВСТРІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on April 14, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

З Австрії прогнано всіх членів бувшої цісарської родини.

ЖЕНЕВА, 10. цьвітня. — З достовірних жерел доносять, що австрійське правительство прогнало всіх австрійських архикнязів враз з їх родинами, між тими також бувшого маршалка, архикнязя Фрідріха.

Окремий поїзд під охороною републиканської ґвардії має відїхати з родинами бувших архикнязів з Відня впрост до Швайцарії.

Швайцарське правительство не дуже з того вдоволене, бо брак средств поживи даєть ся чимраз сильнїйше відчувати.

Італія приказує Австрії розоружити комуністичні війска.

ВІДЕНЬ, 12. цьвітня. — Італія приказала правительству німецько-австрійської републики розоружити і розпустити війска, підозрілі о симпатію зглядом комуністів.

Австрія позістає покищо під впливом правительств савєтських в Баварії і на Угорщині.

В Донавіц, де в зелїзних фабриках працює 10.000 робітників, робітники прогнали директорів фабрик, коли сї не хотїли признати підвишки платнї. Подібну акцію перевели також копальники угля, вибираючи своїх власних директорів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодинокое число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ В ПАРИЖИ.

(Від спеціяльного власного кореспондента У. Н. Комітету).

Українська делєґація містить ся тепер в гарнім льокали близко британської і канадійської офіціяльної делєґації в дільниці Етоаль, на улици Ля Перуз. Льокаль має сім кімнат, а в кождій з кімнат є приміщена осібна секція делєґації. Льокаль коштує нас близко 10.000 фр. місячно.

Саме тепер виприцювали делєґати, а властиво вибраний її комітет з бувшим міністром судівництва **Шелухином** на чолі, **Український Меморіял**, який кладе українське питане перед сьвітом дуже виразно і дуже льоґічно. Міністрови Шелухинови належить ся особливше признанє за зладженє історичної а це більше леґальної частини меморіялу. Делєґати в комплєті вислухали предложений меморіял, поробили деякі важні додатки і він скоро появить ся в тутешній пресі в мові англійській і французькій, а також буде поданий в американській українській пресі.

Конференциї з представниками ріжних держав і з українськими делєґатами ведуть ся дальше. Кождий з делєґатів має приділену роботу. Один займаєть ся справами і конференциями з Французами; другий з Американцями; третий з Анґлійцями; четвертий з Японцями і т. д.

Крім сего ведеть ся робота головна устна з редакторами і репортерами тутешних газет, яких є в Парижи понад 60 (денних).

Делєґація увійшла також в зносини з впливовими жидівськими орґанізаціями тут і поза Францією і річ певна, що Жиди підіпруть українську справу, бож український директорият видав був ще послідного року закон, після якого запевняеть ся Жидам повна політична свобода горожанська і право пропорціональної репрезентації в законодатних тілах української републики. Офіціяльним і діяльним членом при українській делєґації в Парижи є власне щирий наш співробітник, Жид, **др. Сергій Зархій.**

* * *

Проклямованє большевицького правительства на Угорщині і формальна злука сего правительства з Леніном і Троцьким занепокоїли тут дуже офіціяльні круги і сей факт мабуть прискорить не лише саму роботу мирової конференції, але й справу українську.

Один з наших делєґатів, Ос. Меґас, мав недавно довшу розмову зі шефом редакції „Le Temps", найбільше читаної і впливової французької часописи. Коли делєґат наш закинув редакторови сеї часописи його ігнорованє українського питаня і тенденційне форсованє інтересів великої „історичної" Польщі та Румунії на шкоду і на кошт українських земель, редактор відповів зі звичайною дволичностию, що він трактує і одну і другу (українську) сторону однаково і тесаме робить французьке правительство. Коли однак наш делєґат закинув йому неправду і подав факти, що французьке правительство вислало кількадесять тисяч свого війска на Україну, де приходило не-раз до боротьби між републиканськими українськими військами Петлюри і французькими, що французьке правительство висилає оружє і амуніцію Денікінам, Колчакам та Полякам в боротьбі проти Українців, то він заперечив сему. Се парискький спосіб веденя політики, дуже нікчемний.

* * *

Недавно делєґація зложена з 5 членів відвідала також американського члена аліянтської комісії, який недавно вернув ся з Галичини, професора **Лорда.** Розмова велась по французьки і по англійськи. Делєґация наша висловила побоюваня, що помимо послідного аліянтського апелю до українського ґенерала **Павленка** і до польського вожда у Львові дотично перемиря, **Франція всетаки рішила вже тепер, заки ще не прийшла формальна відповідь ні від одної ні від другої сторони, вислати відси до Польщі польські леґіони з ґенералом Галлером. Депеші подали, що ся армія має бути ужита проти Українців в Галичині. Тому делеґація складає перед ним яко членом аліянтської комісії свій протест проти такої політики аліянтів зглядом України.** Проф. Лорд приняв і вислухав дуже чемно делєґатів і запевнив, що конференція стараєть ся розвязати українсько-польське питанє в Галичині вдоволяючо для обох сторін. Висказав ся дуже прихильно про українських провідників в Галичині і особливо високо цінив українського ґенерального вожда Петлюру, з яким він особисто говорив і запевняв нас, **що Петлюра дуже бажає згоди з Поляками, щоби вислати українські війска зпід Львова проти большевиків.** Професор Лорд запевнив делєґацію, що постараєть ся о інтервенцію в нашій справі і поінформує президента Вілсона про наші побоюваня.

Др. Панейко, яко представитель галицької України висказав також коротко свої погляди на теперішну ситуацію в Галичині і особливо остро критикував французького члена аліянтської комісії в Галичині, ґенерала Бертельмі, який занадто остентаційно залицяв ся до Поляків (його жінка Полька), щоби міг бути безсторонним судією українсько-польського спору.

О. Меґас закинув конференції сторонничість зглядом Поляків, бо одним з услівій предложеня перемиря було застережене, що Українці мають перепускати польські зелізничі поїзди з Перемишля до Львова з поживою. О. Меґас висказав думку, що судячи з попередних досьвідів польські війска використають се предложенє на скріплене своєї позиції у Львові і мають нагоду возити туди амуніцію і таке инше крім поживи. **Крім сего делєґат Меґас висказав думку, що Українці все будуть обстоювати за включенєм Львова і Перемишля в українську державу, бо се наші прастарі міста. Поляки там, як і в цілій східній Галичині, є лише кольоністами і яко такі, будучи в великій меньшости, не мають ніякого права, тимбільше після засад Вілсона, домагати ся включеня якоїнебудь части Галичини на схід від ріки Сяну до Польщі.** Колиб американські делєґати і комісія їх прихилились до жадань Поляків щодо Львова і Перемишля, то се виглядалоб так, колиб вони хотіли відпустити Польщі свої міста як **Шікаго, Ню Йорк, Бофало, Толідо, Дітройт, бож там живе кількасот тисяч Поляків.**

Проф. Лорд запевнив однак, що як щодо перевозу амуніції підчас перемиря так і щодо цілої східної Галичини американські делєґати будуть держатись засади „фейр плей" і на поїздах будуть все аліянтські офіцири, які пильно будуть уважати, аби амуніція не була везена, коли ведуть ся переговори. Щодо галицької квестії він не може висказати своїх особистих поглядів, будучи офіціяльним членом комісії. Се річ конференції.

* * *

Тимчасом коли Франція будує велику Польщу і Румунію; коли вона кладе всякі колоди українському лідерови Петлюрі; коли вона все ще робить коншахти воєнні і політичні з російськими амбасадорами і міністрами дотично України, — **большевицтво власне через сю глупу політику росте і огонь суспільної революції ширить ся скоро по східній і централній Европі.**

Були теж офіціяльні розмови з провідником Чехо-Словаків **др. Крамаржем. На симпатиї Чехів Українці не мають що числити.** Як виразно зазначив недавно др. Крамарж д. Меґасови, Чехо-Словаки зможуть лише тоді підпирати Україну, коли вона згодить ся на федерацію з Московщиною. **Проти самостійної України чесько-словацькі делєґати будуть все.** Річ зрозуміла, що Чехи ведуть **свою** політику **і все ще сподіють ся дістати угорську Україну,** з чим вони не криють ся, а навіть запевняють, що угорським Українцям дадуть повну автономію. Инакше, кажуть, угорська Україна буде прилучена до Угорщини, на чім вона вийде дуже зле. Що між Чехами і Поляками йде тайна політика щодо України, видно з того, що **один з чеських аґітаторів навіть вже запевнив нас, що Польща буде граничити з Румунією і то в короткім часі.** От вам пошанованє засад Вілсона.

К—т.

„ВЕЛИКА ПОЛЬЩА".

Вже була раз „велика Польща" і впала, таксамо впала як впала „велика Австрія", „велика Угорщина" і „велика Туреччина".

Тепер же польські політики від фортепіянів приїхали до Парижа і бубнять в бубни, що їм раз треба такої „великої Польщі" як вже раз була. Мало їм тої лекції, яка вже була з „великою Польщею", коли польська шляхта за гроші цариці Катерини поділила гниючу велику польську державу на три части. Мало Падеревському і його опікунови Дмовскому лекції з „великою Австрією", „великою Угорщиною" і „великою Туреччиною", їм ще забагаєть ся одної лекції. Польське панське поколінє, котре виросло в шляхотській школі і привикло панувати над другими народами, чуло би ся немов задушене, як би йому відмовлено того панованя і права держати нарід український, білоруський і литовський в неволі. Се погане кодло, яке повинно бути покаране за свої дотеперішні злочини над народами, які воно неволило, має сьміливість через своїх фортепіянових політиків домагатись в Парижи від мирової конференції, аби йому признано право дальше продовжати ті злочини.

Падеревский приїхав до Парижа з міліонами хлопських гроший, аби платити богатим газетам, щоби боронили інтереси польських панів на Україні, Білоруси і Литві, на які вони нападають при помочи війск зложених з польських панів і темних хлопів, та хотять їх влучити до своєї славетної Польщі, зненавидженої тими народами гірше скаженого пса. Париські газети містять статі про оборону інтересів польських панів на сусідних чужих землях, про потребу „історичної", „великої" і „сильної" Польщі, а деякі американські кореспонденти перетелеграфовують ті баналюки до американських газет.

Раз говорить ся в тих баналюках, що „велика" Польща є „охороною" проти Німеччини; другий раз знова музикант політичний грозить, що зробить союз з Німеччиною; третий раз каже, що така „велика" Польща то ніби найліпша охорона проти большевизма; а четвертий раз, то вже та „велика" Польща потрібна, аби вона могла граничити з Румунією (чому не з Камчаткою?), бо „таке бажанє висловила недавно румунська королева".

Редактори газет в Парижи, і деяких в Ню Йорку і Шікаго, містять безкритичнo ті баналюки і не здають собі з того справи, **що відбудованє „великої", „історичної" Польщі було би тільки пустою пробою штучно привернути до житя здохлого трупа.**

Жадний алькоголь ані жадні медикаменти вже не воскресять польського історичного трупа, а всякі проби воскресити його скінчать ся дуже сумно.

Не буде така Польща сильною, а треба буде другу лігу народів загнати, аби пильнувала її животіння і тримала для неї „дроґ-стор", але і вона скоро переконаєть ся, що нема в сьвіті таких чарів, аби мож ними воскресити трупа.

ВИКАЗ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД, ЩО ЗАКУПИЛИ БОНДИ 4-ТОЇ ПОЗИЧКИ СВОБОДИ.

Подрібний виказ з надісланих звітів з другого резервового дистрикту 4-тої Позички Свободи (стейти Ню Йорк, Ню Джерзи і повіт Фейрфілд стейту Конетікут) і з усіх українських комітетів в Злучених Державах представляєть ся так:

1. PENNSYLVANIA.

1.	Scranton	$82.250
2.	Philadelphia	80.650
3.	Johnstown	50.300
4.	Northampton	48.450
5.	Pittsburgh	46.800
6.	Allentown	22.800
7.	Ambridge	17.500
8.	Rhone	15.000
9.	South Betlehem	13.150
10.	Berwick	11.850
11.	McKeesport	9.750
12.	New Kensington	9.250
13.	McAdoo	8.150
14.	Ford City	7.650
15.	Sayre	5.500
16.	Hazleton	5.300
17.	New Castle	4.600
18.	Bentleyville	4.500
19.	Coatesville	4.350
20.	Livermore	4.000
21.	Taylor	3.800
22.	Plains	3.350
23.	Easton	3.250
24.	Mahanoy Plain	2.650
25.	Derry	2.450
26.	Nazareth	2.450
27.	Washington	2.250
28.	Clairton	2.250
29.	Kingston	2.200
30.	Luzerne Mines	2.000
31.	Chester	1.800
32.	Yatesboro	1.650
33.	Wilmore	1.650
34.	Fulton Run	1.550
35.	Braddock	1.550
36.	Dudley	1.100
37.	Lackawanna	1.000
38.	Wendeb	850
39.	Blackfield	850
40.	James City	800
41.	Crab Tree	600
42.	New Mine	600
43.	Canonsburg	400
44.	Lebanon	400
45.	Russelton	400
46.	Hermine	400
47.	Parkersburg	250
48.	Charleroy	150
49.	Woodlawn	150
50.	Wilkes Barre	150
51.	Mahanoy City	100
52.	Mayfield	100
58.	Monessen	100
54.	Youngstown	50
	Разом	$495.150

2. NEW YORK.

1.	New York City	$69.050
2.	Binghamton	21.600
3.	Elmira	20.600
4.	Auburn	19.200
5.	Cohoes	17.700
6.	Little Falls	15.100
7.	Brooklyn	14.500
8.	Buffalo	11.900
9.	Rochester	11.100
10.	Olean	6.750
11.	Manchester	6.350
12.	Amsterdam	4.600
13.	Watervliet	3.100
14.	Hornell	2.900
15.	Williamsville	2.750
16.	Jamaica	2.150
17.	Astoria	2.100
18.	Babylon	2.000
19.	Majestic	1.800
20.	Woodhaven	1.650
21.	Peekskill	1.250
22.	Depew	1.000
23.	Stapleton	750
24.	New Rochelle	350
25.	Granville	200
26.	Circleville	200
27.	Staten Island	200
28.	Dexter	200
29.	Far Rockaway	200
30.	Mattituck	150
31.	Plattsburg	100
32.	Saugnolt	50
38.	Brockport	50
34.	Orange	50
35.	St. James	50
	Разом	$241.700

3. NEW JERSEY.

1.	Newark	$50.450
2.	Bayonne	28.050
3.	Jersey City	26.750
4.	Carteret	8.000
5.	Trenton	1.600
6.	Crome	700
7.	Paterson	600
8.	Plainfield	350
9.	So. Bound Brook	300
10.	Millville	250
11.	So. Orange	150
12.	Camden	150
13.	Englewood	100
	Разом	$117.450

4. OHIO

1.	Cleveland	$13.100
2.	Lorain	9.000
3.	Akron	6.400
4.	Jonesville	5.150
5.	Girard	4.700
6.	Zanesville	3.600
7.	Steubenville	1.550
8.	Toledo	500
9.	Marion	300
10.	E. Youngstown	300
11.	So. Akron	100
12.	Neffs	50
	Разом	$44.750

5. CONNECTICUT.

1.	Hartford	$15.000
2.	Stamford	13.200
3.	Bridgeport	9.500
4.	Seymour	3.950
5.	New Haven	1.450
6.	Waterbury	500
7.	Shelton	150
8.	Wauregon	100
9.	Ansonia	100
10.	Washington	100
11.	Greenwich	50
12.	Brooklyn	50
13.	Derby	50
	Разом	$44.200

6. MICHIGAN.

1.	Detroit	$27.800
2.	Wyandotte	2.150
3.	Painesdale	950
4.	Ironwood	600
5.	Battle Creek	450
6.	Albion	450
7.	Alpena	100
8.	Hamtramck	50
	Разом	$32.550

7. MASSACHUSETTS.

1.	Pittsfield	$2.700
2.	Millville	1.000
3.	Boston	800
4.	Orange	100
5.	Adams	100
6.	New Bedford	50
7.	Taunton	50
8.	N. Crafton	50
9.	Webster	50
	Разом	$4.900

8. ILLINOIS.

1.	Chicago	$19.950
2.	Hawthorne	3.150
3.	Havey	1.450
4.	Moline	50
	Разом	$24.600

9. WISCONSIN.

1.	Milwaukee	$ 6.700
2.	Racine	3.850
3.	Superior	950
	Разом	$11.500

10. INDIANA.

1.	Hammond	$ 2.800
2.	Tolleston	2.650
3.	Mishawaka	350
4.	Gary	250
5.	Elwood	250
	Разом	$6.300

11. MISSOURI.

1.	St. Joseph	$11.000
2.	St. Louis	50
3.	Kansas City	50
	Разом	$11.100

12. RHODE ISLAND.

1.	Woonsocket	$10.200
2.	Manville	7.000
3.	Providence	1.800
4.	Central Falls	1.300
	Разом	$20.300

13. MINNESOTA.

1.	International Falls	$21.700
2.	Brainerd	100
3.	Minneapolis	50
	Разом	$21.850

14. WEST VIRGINIA.

1.	Wheeling	$10.000
2.	Gary	2.000
3.	Tams	700
4.	Wickham	100
5.	Nitro	100
	Разом	$12.900

15. OREGON.

Portland	$ 1.700

16. TEXAS.

Houston	$ 800

17. GEORGIA.

Savannah	$ 250

18. S. CAROLINA.

Charleston	$ 150

19. N. DAKOTA.

Wilton	$ 200

20. MONTANA.

Sand Creek	$ 700

21. WASHINGTON.

1.	Jone	$ 150
2.	Seattle	50
	Разом	$200

22. UTAH.

Ogden	$ 250

23. IOWA.

Oelwein	$ 1.750

24. MARYLAND.

N. Y. & C. R. R. Co.	$ 50

25. ALASKA.

Kennecott	$ 800
Загальна сума	1,108.750

* * *

Сей звіт показує, що Українці з 24 стейтів і з Аляски, а разом із 183 місцевостий, закупили бондів 4-тої Позички Свободи на суму **$1,108,750, словами: один міліон сто вісім тисяч сімсот пятьдесять долярів.**

Се тільки найсьвідомійші зорґанізовані Українці в Злучених Державах, бо є певна річ, що наприклад Українці з Угорщини або з України не зорґанізувались до справи Позички Свободи і їх вчислено до других народностий.

Сей докладний звіт переслано також до американського міністерства скарбу у Вашінґтоні.

Український Народний Комітет.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ РУМУНСЬКИХ НАСИЛЬСТВ.

Делєґація Української Републики в Парижі.

Париж, 29. марта 1919.

До Його Ексцеленції Пана Президента Мирової Конференції.

Ексцеленціє!

Делєґація Української Републики з повновластию від свого правительства має честь просити Вас о переданє слідуючої ноти Мировій Конференції:

Правительство Української Републики вже звернуло увагу цілого сьвіта енерґічним протестом проти загарбаня Української Буковини Румунами. Румуни не лише заняли сей край, але їх мілітарні власти видали розказ непокоїти українське населенє Буковини. 26-тий і 27-мий січня се дні, які завсіди жити-муть в історії переслідуваня Українців. Після проголошеня найбільше строгого стану облоги ґенерал Задек без ніяких оправданих причин зарядив загальне арештованє найбільше визначних людий з інтелїґентної кляси, а саме: **д-ра Залозецького, Кордуби, Білинського, о. Пігуляка і 30 инших.**

В инших випадках арешти уважають занадто лагідними і людий стріляють без суді і без суду. Одинокою метою Румунів видимо є подавленє голосу живого народу, який усильно просить о злуку з вітчиною.

Надто Румуни, які тепер мають в руках Буковину, не перестають непокоїти населенє, що живе над Дністром. Людий стріляють без ніякої причини і можна начислити богато смертій головно з трагічних днів 30-го січня і 30-го лютого.

Супроти таких фактів ми віримо, що нашим правом і обовязком є забрати голос і енерґічно запротестувати перед сьвітом. Ми віримо, що на Мировій Конференції, на тім суді Справедливости і Рівности, репрезентованим найвизначнійшими представниками аліянтських правительств, наш протест знайде відголос. Ми віримо, що аліянти зажадають від королівського правительства Румунії негайного застановленя того тиранського панованя терору над несправедливо угнетеними горожанами України.

Гр. Сидоренко,
голова делєґації Укр. Републики.

Наша ґазета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсім. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику праці! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАНЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. С., ВІДБУВШОГО СЯ В ДНЯХ 11.—14. ПАДОЛИСТА 1918 Р. В ДОМІ У. Н. С. ПІД Ч. 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

(Конець).

Третий день нарад.

Точно о годині 9-тій рано головний предсідатель К. Кирчів отворив засідане, а головний рекордовий секретар відчитав імена всіх членів головного уряду. Відтак головний рекордовий секретар відчитав протокол з другого дня нарад. По перечитаню сього протоколу і по короткій дискусії на внесене Марії Білик, поперте Г. Крисюком, протокол принято так, як був прочитаний.

Першою точкою нарад була справа неприсутности члена контрольної комісії, п. Олекси Трача, проти котрого на руки головного предсідателя наспіли скарги з ріжних місцевостий. По провіреню усіх скарг і по переглянено фактів слідувала коротка дискусія, по котрій О. Стеткевич поставив внесене, поперте О. Рекрутом, аби О. Трача усунути з уряду члена контрольної комісії. Одноголосно принято.

Посім слідувала дискусія над покликанєм третого члена контрольної комісії, на опорожнене О. Трачем місце. Підчас сеї дискусії головний предсідатель К. Кирчів засягав опінії присутних головних урядників. По короткій дискусії головні урядники заявили, що згідні, аби Василь Гришко зрезигнував з уряду радного, а обняв уряд третого члена контрольної комісії на місце усуненого О. Трача. Василь Гришко на предложену пропозицію зрезигнував з уряду радного. Головний предсідатель К. Кирчів дає резигнацію В. Гришка під голосоване. Одноголосно принято. По принятю резигнації В. Гришка К. Кирчів заявляє присутним головним урядникам, що на підставі статута У. Н. Союза покликує В. Гришка на третого члена контрольної комісії. Присутні головні урядники заявляють одноголосно свою згоду.

По скінченю сеї справи отворилась дискусія над опорожненим місцем радного. С. Ядловський предложив кандидата в особі Алексія Шаршоня, бувшого головного касієра У. Н. Союза. Головний предсідатель дав се внесене під голосоване, а присутні головні урядники одноголосно приняли.

Відтак наступила ширша дискусія над видавництвом і фінансовими справами „Свободи". В тій справі заінтерпельовано А. Савку, який виясняв докладно ріжні подробиці, що є получені з всякими видатками. Показало ся, що теперішні відносини вимагають, аби підвисшити фонд адміністраційний, бо не мислимим є, щоби за 10 центів члени У. Н. Союза могли діставати часопись „Свободу" три рази на тиждень. По вичерпаню дискусії Н. Росолович поставив внесене, поперте Д. Капітулою, щоби члени платили місячно по 5 центів більше, однак щоби в тій справі в як найкоротшім часі віднести ся до всіх відділів У. Н. Союза через „референдум". Головний предсідатель дає сю справу під голосоване. Одноголосно принято.

Посім головні урядники розійшли ся на обід, точно о годині 12-тій в полудне.

Пополудневі наради.

На пополудневім засіданю К. Кирчів предложив головним урядникам письмо Володимира Коваля, студента 3-го року медицини в Джеферсон Медікал Каледж у Філядельфії, в якім він просить о степендію в сумі 200 долярів на покінчене медичних студій. По довшій дискусії на внесене Д. Андрейка, поперте Марією Білик, ухвалено уділити позичку в сумі $100 з фонду народного.

Посім головний предсідатель предложив головним урядникам просьби від членів У. Н. Союза о запомогу з фонду убогих.

Просьби Івана Добровського і Петра Худоби, членів відділу 44, відкинено з причини, що не внесли їх урядовою дорогою.

На внесену просьбу Миколи Пшоновського, члена відділу 241, ухвалено в дорозі ласки 50 долярів.

На внесену просьбу Микити Савки, члена відділу 200, ухвалено з фонду убогих $50.

На внесену просьбу Івана Бащака, члена відділу 276, ухвалено з фонду убогих $75.

Відтак К. Кирчів подав головним урядникам під дискусію внесену просьбу головним опікуном Українського Молодечого Союза, Д. Андрейка, на руки екзекутиви в справі підвишки платні. Над сею справою розвинула ся ширша дискусія, причім А. Стефанович поставив внесене, поперте Омеляном Рекрутом, аби платня головного опікуна виносила місячно по $60, почавши від 1. падолиста 1918 року. Одноголосно принято.

За сим слідувала просьба о підвишку платні, внесену помічником секретарів, А. Ониськом, з $80 на $100 місячно. По довшій дискусії на внесене Р. Слободяна, поперте О. Рекрутом, ухвалено платню помічника секретарів підвисшити о $10, то є на $90 місячно.

По сім забрав голос головний предсідатель К. Кирчів в справі своєї підвишки місячної платні, мотивуючи своє домагане тим, що він яко головний предсідатель не може обстати з платнею $35 місячно, бо його праця і час, який він присвячує для справ організації У. Н. Союза, забирають йому много часу і праці і що платня, яку він побирає, є безуслівно замала. Над сею справою виязала ся ширша дискусія, по скінченю якої Н. Росолович поставив внесене, поперте М. Петрівським, аби головний предсідатель У. Н. Союза побирав місячну платню в сумі $50, з тим додатком, що ся ухвала має долучити ся до „референдум" і над нею мають голосувати всі відділи У. Н. Союза. Одноголосно принято.

З черги взято під дискусію просьбу о підвисшене місячної платні головного рекордового секретаря зі $110 на $150. В сій справі забирали голос Н. Росолович, А. Стефанович, Д. Капітула і инші. По довшій дискусії Н. Росолович поставив внесене, поперте Р. Слободяном, щоби платню головного рекордового секретаря підвисшити зі $110 на $125 місячно, з застереженєм, що се также має йти під „референдум". Одноголосно принято й ухвалено.

Відтак вніс просьбу В. Левчик, головний касієр, о підвишку місячної платні з $45 на $50. По довшій дискусії на внесене А. Стефановича, поперте В. Гришком, ухвалено підвисшити місячну платню головного касієра о $5, то є з $45 на $50 місячно, з застереженєм, що ся ухвала має йти під „референдум", як і повисші ухвали.

Відтак К. Кирчів згадав про деякі ухвали, які зістали ухвалені головним екзекутивним комітетом дня 1. липня 1918 р., які кождий головний урядник мав нагоду читати в „Свободі". Р. Слободян вносить, а О. Рекрут попирає, що головний уряд одобрює ухвалу головного екзекутивного комітету з дня 1. липня 1918 р. Посім на внесене Марії Білик засідане замкнено о 6-тій годині вечером.

Четвертий день нарад.

Точно о годині 9-тій рано головний предсідатель отворив засідане, а головний рекордовий секретар відчитав імена всіх членів головного уряду. Присутні були тісомі урядники, з виїмком Д. Капітули, котрий мусів скорше відїхати. Відтак головний рекордовий секретар відчитав протокол з третого дня нарад, який по короткій дискусії на внесене Г. Кривовяза, поперте Марією Білик, принято так, як був прочитаний.

Під дискусію взято наперед просьбу о запомогу в роді стипендії Николая Климаш зі Ст. Луіс, Мізурі. По довшій дискусії Р. Слободян вносить внесене, А. Стефанович попирає, щоби Николаєви Климови уділити в роді позички з народного фонду суму $100. Одноголосно принято й ухвалено.

Посім Н. Росолович інтерпелює головний екзекутивний комітет в справі Сиротинця в Чесапік, Мд. На сю інтерпеляцію С. Ядловський відповідає обширнійше та розяснює справу і її перебіг до сего часу.

Відтак С. Ядловський говорив в справі моргечів і вияснив, що підчас теперішної епідемії потреба вимагає готівки в грошах, і конечним є, щоби повідомити всіх властителів, які мають моргечі від У. Н. Союза на своїх домах, аби старали ся в як найкоротшім часі їх сплатити, то є капітал і процент. Згадану пропозицію К. Кирчів дав під голосоване і її одноголосно ухвалено.

Посім забрав голос завідатель „Свободи" і розяснив присутним головним урядникам справу, що в теперішнім часі зріст друкарні, її машин і ріжних знарядів є так великий, що безуслівно в теперішнім будинку є замало місця, а найбільше є некуча справа, що нема де подіти паперу, бо в теперішнім часі купують сей паперу відразу по два зелізничі вагони, через що власне друкарня, закупуючи гуртовно, платить о кількасот долярів таньше. Однак такої скількости паперу нема де приміститн. По довшій дискусії О. Стеткевич поставив внесене, поперте О. Рекрутом, аби головний уряд з нагоди річного засіданя уповажнив головний екзекутивний комітет, щоби сей розслідив справу купленя нового дому, і коли буде уважати за відповідне, то може такий дім купити. Ухвалено.

Відтак забрав голос Р. Слободян і поставив внесене, поперте М. Петрівським, щоби один з помічників в адміністрації „Свободи", котрий працює при завідателеви друкарні, був бондований. Одноголосно принято й ухвалено.

Посім забрав голос завідатель „Свободи", предкладаючи головним урядникам справу редакційних видатків, і пояснює, що 100 долярів, які були попередно ухвалені і визначені головним урядом на виплату редакторів і кореспондентів, є недостарчаючі в сім часі. Щоби уможливити завідателеви оплачене зростаючих в тій порі видатків редакційних, треба їх підвисшити о 20 долярів більше, то є на $420. По довшій дискусії головні урядники признали подані мотиви за оправдані і ограничили на будуче платню редакційного персоналу місячно на суму $420.

Відтак рекордовий секретар прочитав резолюцію в справі переносу бондів для опікуна чужинецького майна. По перечитаню сю резолюцію одноголосно принято й ухвалено, а звучить вона як слідує:

RESOLUTION.

Permanent and full authority to assign registered bonds that are transferable on the books of the treasury department.

At a regular meeting of the Trustees of the Ukrainian Nat'l Ass'n, held at Jersey City, New Jersey, on the eleventh day of November A. D. 1918, it was

RESOLVED, that the Treasurer Wasyl Lewczyk be, and he is hereby, jointly and severally, authorized and empowered to sell, assign, and transfer, all or any U. S. REGISTERED BONDS, or registered bonds of any description now standing, or which may hereafter be registered in the name of Ukrainian National Association upon the Books of the U. S. Treasury Department, and to appoint one or more attorneys for that purpose; and also, all or any U. S. REGISTERED BONDS, or registered bonds of any description which are transferable on the Books of the Treasury Department which this U. N. A. now owns and holds, or may hereafter acquireby assignment or mesne assignments from the party in whose name the same is inscribed, with full power to appoint a substitute; and also, as the representative of this U. N. Ass'n, all or any U. S. REGISTERED BONDS, or registered bonds of any description which are transferable on the Books of the Treasury Department which this U. N. Ass'n is, or shall be, authorized and empowered to sell, assign, and transfer as attorney for the owners and holders thereof, with full power to appoint a substitute.

I certify the foregoing to be a true copy from the minutes.

Stephen Milanowycz,
Secretary of Board of Trustees
of Ukr. Nat'l Ass'n.

Seal.

Відтак С. Миланович прочитав присутним головним урядникам другу резолюцію, яка зістала принята і ухвалена головним екзекутивним комітетом дня 29. липня 1918 р. в справі отвореня конта в Нешенал Гудсон Банку в Джерзи Сіти, Н. Дж., для У. Н. Союза. Ся резолюція звучить як слідує:

I hereby certify; that at a meeting of the Board of directors of the Ukrainian National Association held July 29, 1918 a majority being present, the following Resolution was adopted:

RESOLVED; that the President be authorized to open three accounts and deposit funds thereof with the Hudson County National Bank of this City, one account to be known as the "Administration Fund," another as the "Mortuary Fund," another as the "Reserve Fund" all checks against said accounts to be signed by the President, the Secretary, and the Treasurer jointly.

Ukrainian National Association.
Stephen Milanowycz,
Seal Secretary.

По вичерпаню всіх біжучих справ головний предсідатель К. Кирчів в довшій промові подякував всім головним урядникам за їх присутність на засіданю та за ревну працю для У. Н. Союза і замкнув річне засідане о годині 1-шій пополудни.

Стефан Миланович,
голов. рекорд. секр. У. Н. Союза.

В ОБОРОНІ ЛЕМКІВСЬКИХ ЗВИЧАЇВ.

(Допись з Йонкерс, Н. Й.).

Читаючи календар У. Н. Союза на рік 1919-тий, я натрафив на статю Осипа Осиповича п. з. „Дещо про Лемківщину". Позаяк я сам походжу з Лемківщини, то мене та статя дуже зацікавила. Та яке-ж було моє розчароване, як я її перечитав! Чи то може бути такий чоловік, щоби сьвідомо писати неправду про свій нарід і очернити його в очах цілого народу. Я чуюсь до обовязку спростувати, що є неправдивого в тій статї.

Перше — пише шановний автор, що нічого нашого народного, все їх власне, їм питоме, а дуже первісне, сире, грубе, часто дике. То я прошу шановного автора, щоби виказав ту дикість в якімсь примірі.

Друге — обряди і звичаї приняли Лемки від чужих народів, і не від Українців; бо чи можливий український нарід без великодних гагілок, без різдвяних коляд, без „Іванових" квітчань? Щодо великодних гагілок і Іванових квітчань то всякому звісно, що можливий. бо як би не був можливий, то би Лемків не рахували за часть українського народу, а я знаю богато Лемків, що є сьвідомими Українцями. А щодо різдвяних коляд то неправдою є, що Лемки не колядують. Противно, не тільки в церкві, але і по хатах через цілий різдвяний піст колядують і то з великим замилуванєм. Я ще малим був, як бачив, що молодїж сходила ся на прядки прясти і колядувала по цілих вечерах, Ми маємо навіть трошки відмінні арії. Коли не вірите, то приїдьте тутки до Йонкерс, а я Вам покажу сто Лемків, що потвердять мої слова.

Трете — щодо обряду весільного і похоронного. Щодо весільного, то не правдою є, що на весілє не просять, бо всіх старших віком людий просять; лише молодїж ні, бо молодїж сама йде на весілє. Або що молодого і молоду ведуть на стрих або до ріки чи потока — се чиста видумка. А як де так є то Ви повинні були зазначити, в яких околицях так є.

Або „балець" (коровай) — величини колеса у возі. Я читаючи то, аж розсьміяв ся. Таке авторови хиба приснило ся. Правдою є. що короваї печуть величини 14 до 16 цалів. Навіть такої печи нема, щоби такий коровай, як колесо у возі, спечи.

Або що за погріб написано: Ось громадить ся молодїж (обох полів та поважного віку) коло небіщика, кричать, галакають; жартують, доповідають огидні слова на трупа, тягають небіщикови попід ніс чи по чолї стеблом або прутиком, шарпають за руки чи за ноги і заставлюють його, щоби щось робив, щоби вставав, або щоби вгадував, хто його шарпнув. Я, читаючи то, не міг з дива вийти: чи се могло комусь таке снити ся, чи лише зла воля Лемків очернити.

А ще пише шановний автор, що на Лемківщині нїхто не жалує, як хто помре, що за помершим не плачуть. Коби то Ви чули, як мені довело ся чути одну жінку, якій мужа убило в Америці, той лемент, ту розпуку — то вірю, що Ви нїколи того не написалиб, що лемківські жінки не плачуть за своїми мужами.

А тепер почитайте, як в нас обходять ся з помершими. Як помре чоловік, то його обмиють, обголять, обчешуть, дадуть біле чисте і положать на лаві, звичайно перед вікнами. Дитину кладуть на стіл, бо кажуть, що вона сьвята. У вечер ідуть всі знакомі „на ніч". Кождий, хто прийде, то клякне, змовить молитву і перехрестить помершого три рази. Відтак поздоровляєть ся зі всїми присутними. І за помершим усї жалують; кажуть всьо добре за него, бо звичай є, щоби за помершого зле не говорити. Як хтось сильно за помершим побиваєть ся, то старають ся його розговорити, розважити. А найбільше „на ночи" говорять казки, або про господарку, або дехто щось цікавого читає. Молодїж часом жартує сама межи собою, але старші кричать на молодїж, аби не збиткувала. Але чистою видумкою є, що збиткують ся над небіщиком. Противно, кождий відчуває якийсь сум. Старші сидять все до рана, а як ідуть до дому, то кождий знову молить ся. Ось такі на Лемківщині звичаї.

Лемко.

Від Редакції: Статю „Дещо про Лемківщину", яка була поміщена в сьогорічнім календарі У. Н. Союза, написав Осип Осипович (Яворський), який був учителем в однім селї (вже не тямимо, в котрім) на Лемківщині. Він перебував кілька місяців у Ню Йорку (там він був знаний яко щирий український патріот) і безпосередно перед війною виїхав назад до Галичини, на свою учительську посаду (він, здаєть ся, дістав був від своїх шкільних властий однорічну відпустку на поратоване свого здоровля). Його праці про звичаї й обичаї нашого народу (головно про Лемків, бо між ними він жив) бачили ми в „Записках" Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, і він навіть належав до сталих співробітників тих „Записок". Чи те, що він написав про Лемків, є правдиве чи неправдиве, можна би провірити хиба на місцї, в тім селї, де автор учителював. Як би там воно не було, ми сьвято переконані, що п. Яворський був великим приятелем Лемків, бо про них висловлював ся завсіди з великими похвалами.

В кождій українській хаті повинна находитись часопись „Свобода".

ЖЕРТВИ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА НА УКРАЇНСЬКИЙ СИРОТИНЕЦЬ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

Бріджпорт, Конн. Члени 59-го відділу зложили на руки Володимира Венгриновича: В. Венгринович, Зофія Венгринович і С. Лободинський по $1.00; М. Будник і В. Ґавдор по 50 цнт. — Разом $4.00

Ютіка, Н. Й. Бр. св. Петра і Павла, від. 58, жертвувало зі своєї каси $10.00; збірка в церкві $9.21; на руки Н. Дуди, М. Кочинаша, Д. Хоптяного, В. Гречина і П. Михалика зложили: П. Лектей, В. Грічин і П. Михалик по $1.00; Н. Дуда 60 цнт.; І. Кіт, В. Малаховський, В. Шельвах, Т. Ґарда, М. Слободзян, М. Горбовий, М. Шанайда, А. Олїйник, Я. Гриців, Д. Хотяний, А. Лотицький, Ф. Ковальський, К. Насінник, С. Ільшак, Н. Килик і Я. Ктачко по 50 цнт.; П. Камінський, С. Максимич, А. Левицька, М. Нога, А. Сїра, Д. Матвіїв, Н. Бейґер, Н. Возний, М. Возний, Н. Бас, Ф. Міханік, А. Дворак, І. Дубень, М. Мацейтіс, Ф. Бернах, К. Змуда, Я. Яжинський, А. Ярмузевич, Н. Стлукер, В. Стлукер, М. Грибовський, А. Яскулка, Й. Росілт, С. Г. Полісі, В. Й. Майтур, Т. Вурц, Ч. Рімгардт, Н. Ґріфін, Й. Біямонте, Е. Дол, С. К. Лорейн, Дж. Гайленд, Й. Шнайдер, А. Шулер, Ф. Вульгаймер, Й. Девір, Й. Вайнерхтір, Й. Днірк, Й. Віліямс, Дж. Віліямс, С. Н. Дмигран, А. Щесняк, Й. Русо, В. Раєн, Г. Гореґан, Е. Ф. Кесл, В. С. Ралін, І. Косцельняк, Н. Н., І. Шуба, А. Гричняк, М. Крук, М. Димко, Ю. Гармацік, Ю. Шебиняк, Я. Стимніцький, С. Парубій, О. Уніщак, В. Лисогір, А. Сирульська, В. Залоґа, Д. Рзан, В. Мулитка, В. Щенанепій, М. Сьвідер, Я. Дзіковський, А. Лзбаченська, А. Лукавич, Ф. Пурай, А. Сьвідер, С. Дзірзик, Ю. М., І. Биґданович, І. Ступяш, А. Лукашевич, Дановяк і В. Сичило по 25 цнт.; Ф. Персяк, К. Сувійська і Т. Квасний по 15 цнт.; Ф. Заморський, А. Заяць, П. Нїканович і М. Кірат по 10 цнт. Разом $50.91. Отримано чек на суму..........$51.51

РАЗОМ $55.51.

В ч. 40 „Свободи" оголошено $1.275.41.

ЗАГАЛЬНА СУМА $1.330.92.

В. Левчик, гол. кас. У. Н. С.

—о—

Заряд Українського Сиротинця в Філядельфії просить нас о поміщене отсього виказу: Шенандоа, Па., 22. марця. 1919. Братство св. Володимира, 98. відділ У. Н. Союза в Шенандорі, Па. Заходом Андрія Гевчука, Максима Курили і Івана Чорного при помочи о. Івана Волощука зібрано на Сиротинець до Філядельфії, Па., як слідує: Стефан Малиса Ліберти Бонд на суму $50.00, о. Іван Волощук 5.00, Максим Курила 5.00, А. Гевчук 2.00, І. Чорний 1.00, В. Шевчук 1.00, Д. Гнатюк 1.00, Г. Чорній 1.00, Єлисавета Оравець 1.00, Марія Томчик 1.00, І. Хріпак 1.00, С. Оравець 1.00, Н. Сулима 1.00, Г. Гевчук (старший) 1.00, С. Данко 1.00, І. Овала 1.00, А. Гевчук 1.00, А. Касіян 1.00, Бонер Борк 2.00, П. Д. Маґу 2.00, Рев. І. Домбровскі 5.00, Рев. В. Ключек 3.00, А. П. Табор 1.00, А. Палек 1.00, Др. В. Стін 1.00, Дж. Манахан 1.00, Рев. Стаховіч 1.00, Др. В. Вінтерс 1.00, Др. Дж. Боркгайзер 1.00, Ю. Лишинський 1.00, Й. Крік 1.00, К. Сенкевич 2.00, М. Прибула 1.00, М. Яремко 1.00, А. Боднєвич 1.00, Й. Касіян 25 ц., І. Сафко 25 ц., С. Слутяк 25 ц., О. Слутяк 50 ц., І. Онисик 50 ц., Т. Ґатас 50 ц., Б. Шалковський 50 ц., М. Котис 50 ц., Т. Сметана 50 ц., А. Томчик 50 ц., Маргарета Матущак 50 ц., С. Сметана 25 ц., Ю. Фенцик 25 ц., Т. Барна 25 ц., Й. Лашишак 25 ц., Д. Томчаків 25 ц., А. Гурбан 25 ц., В. Гавран 25 ц., А. Ясінський 25 ц., С. Гавран 10 ц., Я. Дайман 10 ц., М. Лукач 50 ц., Н. Мазелян 50 ц., Й. Посіва 25 ц., А. Боднєвич 25 ц., В. Бойко 25 ц., Т. Гавран 50 ц., Й. Шолтис 25 ц., С. Петрак 25 ц., Й. Леньо 25 ц., Е. Жилик 25 ц., С. Ружила 25 ц., А. Мейза 50 ц., І. Калявка 50 ц., П. Ґловняк 25 ц., В. Андрейовський 25 ц., Ю. Микита 25 ц., Ю. Ґатас 25 ц., С. Павіт 25 ц., П. В. Берштін 50 ц., С. Демчко 50 ц., Т. Деніс 50 ц., П. Вінтерс 50 ц., Т Світ 10 ц., М. Шолтис 25 ц., Г. Левіт 50 ц., В. Вількісон 25 ц., І. Грачніцький 25 ц., І. Альбошта 25 ц., П. Рудий 50 ц., А. Ганькевич 50 ц., П. Долинський 25 ц., А. Вірхомський 50 ц., М. Вірхомський 50 ц., Марія Косар 50 ц., С. Романейтис 50 ц., Л. Курдила 20 ц., П. Дошна 50 ц., Параскевія Михальська 50 ц., Т. Малиняк 30 ц., І. Перун 50 ц., І. Вандзіляк 50 ц., Юлія Хованська 50 ц., С. Вислоцький 50 ц., М. Сапко 50 ц., Марія Павлишак 25 ц., Д. Приборський 25 ц., Н. Стеренчак 50 ц., З. Стець 50 ц., Я. Кизьма 2.00, П. Яхимець 2.00, М. Капець 2.00, П. Онисик 1.00, М. Шубяк 1.00, П. Хованець 1.00, І. Миґаль 1.00, І. Дудич 1.00, М. Рудий 1.00, Г. Ретяк 1.00, К. Федорко 1.00, В. Ющак 1.00, І. Цікот 1.25, Д. Шкарубський 1.00, Мелянія Блащак 1.00, В. Левчик 1.00, Д. Слюсар 1.00, С. Пелещак 1.00, Н. Доньчак 1.00, Ф. Тхір 1.00, І. Куньчик 1.00, А. Скірчак 1.00, Марія Гудак 1.00, А. Каплявка 1.00, С. Енцко 25 ц., М. Семочко 25 ц., А. Войтович 25 ц., В. Енцко 25 ц., П. Рубінський 50 ц., С. Дошна 50 ц., Текля Коваль 25 ц., Я. Морох 50 ц., І. Демай 25 ц., І. Гайдих 50 ц., Й. Блащак 25 ц., К. Федорчак 35 ц., М. Драган 50 ц., Д. Вардиґа 25 ц., П. Квасняк 25 ц., С. Цимбаляк 25 ц., М. Семелюк 25 ц., І. Вислоцький 50 ц., І. Демянчик 75 ц., А. Русин 15 ц., П. Крокош 10 ц., С. Пущак 30 ц., Г. Заяць 50 ц., Н. Клябковський 50 ц., П. Олїшевський 50 ц., Т. Гумецький 25 ц., С. Лісковський 50 ц., А. Бішко 50 ц., М. Онущак 50 ц., В. Скірчак 50 ц., М. Яремко 25 ц., М. Роґаль 50 ц., Ю. Тимко 25 ц., І. Котис 25 ц., І. Левчук 25 ц., С. Кутний 25 ц., С. Стець 25 ц., А. Станькович 25 ц., А. Бодіїський 20 ц., Е. Кочинський 50 ц., Д. Ґабштур 50 ц., Г. Мучка 50 ц., Д. Денис 25 ц., П. Рабада 25 ц., М. Доньчак 50 ц., Я. Косар 50 ц., А. Чеканик 50 ц., С. Кристини 50 ц., С. Дудич 50 ц., П. Литвак 35 ц., Г. Стереньчак 50 ц., Н. Демянчик 50 ц., А. Керницький 2.00, І. Бушек 2.00, І. Йобат 1.00, Т. Кочанський 1.00, Г. Курила 1.00, О. Ґарнада 1.00, С. Микуляк 1.00, Й. Катренич 1.00, П. Микуляк 25 ц., С. Маціборка 25 ц., С. Іваник 50 ц., О. Ільчишак 50 ц., Марія Клеменсова 25 ц., Михалїна Лапушевська 25 ц., В. Ґрайда 25 ц., П. Парановський 50 ц., М. Сметана 50 ц., Мелянія Соловська 25 ц., І. Земба 50 ц., П. І. Дін 5.00, А. Т. Паскій 1.25, М. Матвіїв 2.00, Г. Савуляк 1.00, Т. Жовнірчик 35 ц., А. Веньґель 25 ц., І. Крупа 2.00, А. Грабар 2.00, О. Проніщак 1.00, Й. Гнатюк 1.00, А. Починок 1.00, С. Починок 1.00, А. Диппель 1.00, Т. Мельник 25 ц., М. Боровський 25 ц., М. Гавран 25 ц., Г. Русин 50 ц., М. Семаньчик 50 ц., І. Пиьґрін 25 ц., І. Балащак 50 ц., М. Волчко 50 ц., І. Токарчик 25 ц., Н. Пашник 50 ц., З. Пуда 50 ц., М. Матейчик 50 ц., А. Панищак 25 ц., С. Прокуда 25 ц., Т. Жовнірчик 35 ц., Н. Павлюк 50 ц., І. Дзіндзіристий 1.00, Й. Золяк 1.00, М. Матвійов 2.00, Г. Савуляк 1.00. — Всїх гроший зібрано $164.35; Ліберти Бонд на $50.00. Разом $214.35. (Сї гроші заслано із Шенандоа чеком до заряду Сиротинця).

ПРОТОКОЛ

ЗІ СПЕЦІЯЛЬНОГО ЗАСІДАНЯ ГОЛОВНОГО ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ У. Н. СОЮЗА, ВІДБУВШОГО СЯ ДНЯ 3. ЛЮТОГО 1919 Р. В ДОМІ У. Н. СОЮЗА ПІД ЧИСЛОМ 83 ҐРЕНД СТР., В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Наради отворив головний предсїдатель К. Кирчів о годині 1-шій пополудни. Присутні були: голов. предс. К. Кирчів, секретар фінансовий С. Ядловський, секр. рекордовий С. Милянович, голов. касієр В. Левчик і завідатель друкарнї Андрій Савка.

Головний предсїдатель заявив, що се засїдане є скликане в справі резиґнації завідателя „Свободи" А. Савки, а крім того є ще і другі справи до полагодженя.

Наперед взято під дискусію купно адресографу. Забрав голос фаховець А. Савка і в обширній бесїдї пояснив, що купно такого адресографу заощадило би богато праці, гроша й олова. По довшій дискусії на внесенє С. Ядловського, поперте В. Левчиком, ухвалено адресограф купити.

Відтак поручено головному опікунови Укр. Молодечого Союза, Ґ. Андрейкови, щоби отворив банкове конто в „Ді Ню Джерзи Тайтл Ґаранті енд Трост Ко.", де би міг приходити процент від вложених гроший, і щоби головний рекордовий секретар виготовив в тій справі резолюцію. По короткій павзї секретар рекордовий виготовив резолюцію, котра звучить як слїдує:

Jersey City, N. J., February 3, 1919.

The N. J. Title Guarantee & Trust Co.
Jersey City, N. J.

Gentlemen:—

At a meeting of the Juvenile Society held February 3rd, 1919, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J., a quorum being present the following resolution was unanimously adopted:—

RESOLVED: that the N. J. Title Guarantee & Trust Co. be one of the depositories for this account and the Treasurer is hereby authorized to open the account in the name of the Society and all check are to be signed by the Treasurer and Secretary and countersigned by the President.

I, Stephen Milanowycz, hereby certify that the avobe is a true copy of the resolution passed at the meeting of the Juvenile Society held February 3, 1919.

Stephen Milanowycz.
Recording Secretary.

Сю резолюцію одноголосно принято й ухвалено.

З черги головний предсїдатель предложив справу внесеної резиґнації Андрія Савки з уряду завідателя „Свободи" і друкарні У. Н. Союза, в котрім то письмі А. Савка жадав звільненя його з уряду, а призначеня йому другої, вимагаючої меньше години праці. Коли по довшій дискусії оказалось неможливим вдоволити бажаню А. Савки, він пофинув свою резиґнацію, дістави урядове припорученє, щоби собі дібрав до помочи відповідні сили.

Посїм на внесенє С. Ядловського, поперте С. Миляновичем, ухвалено виплатити „Свободі" з фонду убогих за календар на рік 1919.

По вичерпаню справ головний предсїдатель К. Кирчів замкнув засїданє о годині 6-тій вечером.

Стефан Милянович,
голов. рекорд. секр. У. Н. Союза.

ЖЕРТВИ НА ФОНД ДЛЯ ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ.

Дальші жертви зложили отсі добродії:

414. і 415. Пасайк, Н. Дж. о. В. Меренків на Фонд Оборони Галичини $5.00, а на поміч У. Н. Раді в Парижи $5.00. — Разом $10.00

416. Літсдейл, Па. На руки місцевого У. Н. Комітету зложили дальше: М. Фадомський $2.50; Н. Чіхрак і А. Назарик по $2.00; І. Ґлухий $1.50; П. Телип, Н. Халус, С. Сивий, Т. Горяк, Д. Наливайко, Н. Гилей, М. Федусько, Н. Мельник, А. Назаревич, О. Мельник, М. Бабяк, Н. Назаревич, Й. Будзар, Т. Яворський, О. Юрків, Т. Гурняк, А. Щерба і М. Цимбалек по $1.00; меньшими жертвами $5.00. Разом $31.00, а по струченю місцевих видатків $1.02, надіслано $29.98

417. Експорт, Па. На руки місцевого У. Н. Комітету зложили дальше: Ю. Баришкевич $2.00; С. Кудловський, М. Стасїв, А. Ґлава, С. Баришкевич, М. Васьків, Ф. Бурак, М. Чупа і Т. Шкрьоба по $1.00; меньшими жертвами $1.00. — Разом $11.00

418. і 419. Шікаґо, Ілл. Н. Дзюбан і А. Яворський по $10.00.—Разом $20.00

420. Елізабет, Н. Дж. Зложили: А. Федірко, А. Федірко і С. Федірко по $5.00; В. Жук і Г. Бучко по $1.00. — Разом $17.00

421. Йонкерс, Н. Й. На руки місцевого У. Н. Комітету зложили: Бр. св. Арх. Михаїла $200.00; Сестр. Благовіщеня Преч. Діви $50.00; Сестр. св. Анни, Українська Народна Спілка і о. Ол. Павляк по $75.00; Коваль І. $11.00; Бр. св. Андрея, Бр. св. Володимира. Тов. „Боян", Укр. Горожанський Клюб, Вандзіляк Я., Вареха Ч., Ґайдош А., Дулиба М., Клап Е., Копей А., Пирч Ю., Скверил І., Сияк І. і Телеп А. по $10.00; Мацько Д. $6.00; Адамович Й.; Амброзійчук П., Бабій О., Базар Т., Барна А., Бей М., Белей А., Біґуняк П., Бибель М., Бончак М., Вайда А., Вареха І., Васїчко Н., Гаврильчак Т., Гавриляк Н., Галько А., Гірник М., Головка Т., Гончарик А., Гришко М., Гудак М., Гудяк О., Ґаздунь Б., Ґаран П., Ґрубяк Т. (с. Івана), Ґузий В., Демай А., Дзюбак Д., Дзядик А., Дзямба А., Джус Ю., Добрянська П., Докля М., Дошна А., Дроздович А., Дуркот М., Луцяк Е., Дучинський М., Енгле С. Д., Завійська М., Засїдко М., Зиньчак М., Зїлїнка М., Іванів П., Іванцик Е., Ізбянський Г., Кабляк М., Калин П., Качмар І., Качмар П., Квап І., Квап П., Квап Текля, Квап Теодозія, Ковальчик К., Ковальчик М., Ковалишин К., Конкевич П., Конкус І., Корінь А., Костевич П., Костецький С., Котелець Е., Коцур Р., Кохань Н., Кочан І., Кучман П., Кривий Т., Крупа І., Лабяк М., Лаґойда І., Лаґойда М., Лзірко І., Лесів Г., Мадараш Д., Мадараш І., Мадараш М., Мадараш М., Майчик Т., Макар К., Макар Ю., Мандзян Б., Матїяшовська Е., Матїяшовський І., Мащак Г., Микуляк В., Митрик М., Михайлишин Т., Михалишин К., Миґаль М., Навроцький Н., Найдушинський І., Неґребецька М., Новак А., Новосїльська А., Осїницька О., Осїницька Ю., Палиця В., Пасїчник В., Пеньович М., Пеньович Н., Песик І., Петрик К., Петришин С., Пециляк А., Попадюк Д., Попович С., Порцина О., Пупчик А., Пупчик І., Пухир Т., Радко С., Ригайло Н., Романишин В., Романишин Марія, Романишин Михайло, Семчич Н., Сивик М., Сїканець П., Скробала А., Скробала І., Скробала К., Скробач Г., Славікас С., Сокирка І., Сопрун Г., Стецик М., Тапшак А., Дибляк Ю., Тима Я., Трембач А., Турчин А., Турчин Н., Урбан Г., Устяновський М., Фанок А., Федорко Ю., Фецко Г., Фецко І., Фецко С., Хома В., Хома І., Хомяк М., Хомякевич М., Хомякевич П., Цар М., Цїхоньска К., Чолїй К., Чоловський К., Шашкевич А., Шутович М., Щурик Д., Щурик І. і Юґас І. по $5.00; Корінь М., Рак П. і Федьків М. по $4.00; Arbiter Co. J. R., Arbiter Co., Бибель А., Варян Д., Васїчко Іван ст., Ващин М., Голуб М., Докля А., Дорні К., Дубляник Д., Дячик К., Кода А., Ксенич В., Куць І., Мисько М., Оравський, Палїчак М., Райс М., Серафин А. і Юрківський С. по $3.00; Білий Г., Бибель І., Боднарук І., Бурнс Й., Вавак І., Вавак Т., Васїчко Іван мол., Васїчко Т., Пекарня Вебера, Вовк А., Гавриляк А., Галько А., Гнатович М., Голїят В., Гуска І., Грушовський І., Ґалай Д., Ґеряк А., Ґузий І., Докля А., Долина С., Дроздович К., Дубянський А., Дзюбак Т., Дячик С., Іванчишин М., Іванчишин Т., Квап М., Коваль О., Ковальчик Я., Костецький А., Ксенич В., Леміщак Г., Лучковець Д., Лучковець І., Мадараш Василь (с. Андр.), Малярчук І., Марчук О., Миґальчик М., Мидзян В., Мидла Т., Микитин М., Мисько М., Міґальчик І., Обуханич Г., Обуханич П., Окрепкий С., Олїяр С., Пилипишин С., Рак В., Рогун М., Салїй Я., Сивик А., Скробала І., Смеречняк І., Стасяк С., Фуджак Г., Хіцяк А., Хіцяк В., Хованець Ф., Хомяк А., Цюрик В., Черешньовська Р., і Шпитковський Н. по $2.00; Аронович М., Безнар Т., Балкевич С., Бек А., Бирна Н., Букатар С., Бурштин М., Васїчко М., Веняй А., Воробель М., Грицьків П., Ґула В., Данило В., Дзюбак П., Діямонд Д., Доскоч І., Дрозд М., Дяяик О., Дячик С., Заремба М., Качмар П., Коньевич М., Копильчак Т., Корінь М., Костик А., Котелець С., Котелець С., Лабра З., Липінський К., Малюх Т., Манген Е., Мидзян І., Морох Д., Морох Т., Нягай М., Н. Н., Обуханич Н., Ольшаковський А., Петрик М., Петришин Т., Писарчук П., Проспект Суплай Ко., Пугач С., Пухир А., Романич І., Романишин П., Руди Давид, Сабов М., Садовська (Микулич) Анна, Садовський А., Свинарчук В., Сеґін С., Серафин М., Сітович Й., Слецик К., Теличка І., Фельдман М., Фелюх О., Фіра О., Чорїний Г., Шкірпан А., Шкірпан А. і Шрайбер А. по $1.00. Разом $1.521.00, на що попередно зложено суму $1.000.00, оголошену вже під ч. 215, а тепер надіслано рецату в сумі $521.00

422. Олифант, Па. Дальше зложили: І. Коляр $10.00; Ю. Феціца, Й. Кузьмич, А. Бекер і М. Сталений по $1.00. — Разом $14.00

423. Ґері, Інд. С. Жуковський надіслав нам збірку в сумі (поіменний виказ жертводавців надішле ся і оголосить ся пізнійше) $41.50

РАЗОМ $664.48.

Попередно оголошено $45.084.25.

ЗАГАЛЬНА СУМА $45.748.73.

Чеки і моні-ордери просить ся вписувати на імя Ukrainian National Committee, а висилати на адресу касієра: Rev. N. Pidhorecky, 22 E. 7th St., New York, N. Y.

Український Народний Комітет.

ТУБЕРКУЛЬОЗА (СУХОТИ) ЯКО ПРОЛЄТАРСЬКА НЕДУГА.

Сухоти належать до пошесних недуг і ріжнять ся тим від всїх инших (з огляду на їх розширене і відповідне поборюване), що ніяка инша пошесна хороба не є так тїсно звязана з зовнїшними обставинами житя, як вони. До їх розширеня причинюєть ся богато, коли в кого родичі були сухітниками, слабовите тїло, погане мешкане, лиха пожива, журба, неспокій. Особливо занятє, яке по перше може дуже прискорити розвиток сухіт, а по друге від нього, як і від зароблено́ї платнї залежить головно висше наведені умови житя. Ті умови житя стоять дуже погано серед робітництва, що працею рук мусить заробляти на своє житє, тож не дивно, що сухоти так широко розпаношились серед них і зовсїм оправдано можна їх назвати пролєтарською хоробою.

З другої сторони бачимо, який великий вплив на розширене сеї хороби мають всякі кризи в господарстві, в торговлї, в полїтицї, страйки, викидуване на брук робітників без занятя, бо кожде поменьшене доходів у робітника змушує його обмежувати ся щодо поживи, помешканя, убраня, через те слабне тїло, зменьшуєть ся його відпорна сила супроти хоріб, а з тим збільшуєть ся дуже високо наклін до сухіт.

Придивім ся, як посередно дїлає занятє на розвинене туберкульози. Возьмемо під увагу образоване і дохід.

Сухоти розширюють ся головно там, де люди ще темні, бо найбільшою охороною проти зарази се розумне ведене житя, уникане всього, що ослаблює тїло, чистота, перестеріганє всяких охоронних средств — а се вимагає певного образованя, яке ще зовсїм не дійшло до робітничої кляси. Бо і деж може наш робітник набрати сього знаня? Чи може в наших народних школах з середновічною програмою, яка всього вчить, тільки не того, що робітникови треба? Чи може навчать його деякі „опікуни", в яких молитва і чудо се одинокий лїк на всї хороби?

Ще більше значінє має тут заробіток. Від його висоти залежить цїле житє — відживлюване, помешкане, душевний настрій робітника, а все те великої ваги для хороби, бо до слабого тїла дуже легко можуть дістати ся сухітничі бацилї. Я тут не буду розводити ся, як богато впливають на розширене сухіт вохкі, неперевітрувані, переповнені помешканя, де один чоловік хорий на сухоти може ту хоробу скоро перенести на всїх инших мешканців хати. Все те річи кождому відомі. Мала платня не позволяє робітникови як слїд відживлювати ся, тїло слабне, сила відпорности його супроти хоріб заникає і він стає тепер далеко лекше жертвою сухітничих бактерій. Те стаєть ся тим скорше, коли ще уживаєть ся алькоголю (горївки).

Як дуже впливає алькоголь (горївка) на розширене сухіт, говорить нам крім лїкарського досьвіду по шпиталях також статистика. Згадаю тільки, що після обчисленя Вестерґарда, в Нїмеччинї смертельність з причини сухіт є серед шинкарів три рази, серед кельнерів чотири рази більша від пересїчної цифри в нїмецькім краю. Згадаю дальше нашу Гуцульщину, де хоч ліси і гірський воздух сильно протидїлає сїй хоробі, то одначе случаї сухіт досить часті через велике пиянство. Також статистика Шварцвальду — чудового гористого повіту в Нїмеччинї — показує, що там найбільша смертельність панує через те, що найбільше випивають горївки.

Далї недостаточне обезпечене (асекурація) на случай хороби є рівнож важною причиною. Неоден робітник в початках сухіт міг би виратувати ся, як би він, не маючи страху перед великим лїкарським видатком, міг спокійно дістати поміч з каси хорих і, усунувшись від всякої тяжкої роботи, міг відповідно хоронити свій орґанїзм.

Ще коротко згадаю про вплив духового настрою на тїлесний стан. Ніхто не заперечить, що тягар буденного дня з його журбами важко лежить на деяких робітничих верствах. До того причинюєть ся відражаюча, кождого дня повторююча ся, монотонна праця в непривітних фабричних забудованях серед гуку машин. Звісна річ, що душевний розстрій, журба викликують з часом досить поважні шкоди через те, що житєва енерґія у такого чоловіка слабне, як то бачимо на примір при умовій хоробі — мелянхолїї.

Зрозуміла буде річ, чому туберкульоза головно серед робітництва забирає найбільше жертв, коли побачимо, що після обчисленя 50 до 80 на сто дїтий робітників в шкільнім віцї є зараженими сухотами. Статистика в Дісельдорф виказує, що дїти заражені належали:

53.3% до денних робітників,
39 % до ремісників,
7 % до малих урядників.

З того 61 проц. дїтий припадало на родини, які мали шестеро і більше дїтий. З сеї статистики бачимо, що головно непевний і малий зарібок денних робітників, дальше велика численність дїтий, яких не можна відповідно удержати з малої платнї, спричинює великий процент туберкульози. І коли дїти буржуазних кляс, живучи серед здорових відносин, не заражують ся, а через те в пізнїйшім віцї тим меньше захоровують на сю недугу, то дїти пролєтарські вже в більшій частинї заражені вступають в такі умови занятя, які ще більше сю хоробу розширюють і бацилї, які дотепер сидїли спокійно тільки в лїмфатичних железах і там тільки викликували запалене їх, яке наші люди називають жовнами, розходять ся тепер по тїлї і спричинюють загальні сухоти: з укритої туберкульози дитини — скрофульози повстають явні сухоти легких чи там других орґанів. З того бачимо, як важною річию є вибір званя, на яке так мало зважаєть ся на шкоду дитини і загалу.

Та дехто запитає, чому не заражуєть ся кождий, хто перебуває серед сухітників? Тому, бо наші легки, коли вони здорові, нищать туберкулїчні бактерії, які входять до середини і то в двоякий спосіб. Знаємо, що наша кров се не однородна теч, на примір як вода, тільки крім течи знаходять ся білі і червоні тїльця крови. І ті білі тїльця крови се неначе жандарми в нашім тїлї, які пильнують порядку і чистоти. Коли на примір бациль дістанеть ся до нашого тїла, то вони видають отрую, яка убиває його. Також теч кровна дїлає отруйно на бацилї. Та коли прим. перестуджене, порохи ушкодять легки, то тодї вони стають меньше відпорні супроти бактерій. Тому люди, які мають катари легких, скорше можуть заразити ся ніж здорові, а деякі занятя у робітників викликують, як будемо пізнїйше бачити, такі катари.

Безпосередною причиною, що помагає розвиткови туберкульози, є перепрацьоване. Коли робота є затяжка, або задовго триває, то наступає умучене і затрата енерґії мускулів і нервів, а через те затрачуєть ся сила відпорности супроти шкідливих впливів. Рівнож хронїчні отроєня при хемічних фабриках прискорюють повстане сухіт.

Дальше велике значінє для здоровля має та обставина, чи робота відбуваєть ся на сьвіжім воздусї, чи в замкнених будинках. Знаємо, що в замкнених будинках брак звичайно сьвіжого воздуху, коли не провітрюють ся добре, а коли ще до того при занятю треба завсїди сидїти, тодї замало розвивають ся мускули і внутрішні орґани тїла, а особливо груди, які не розширяють ся, через що такі люди з вузкими грудьми мають більший наклін до сухіт. Поминувши поганий воздух по фабриках, або инших льокалях, вкажу тільки на велику можливість розширеня сухіт поміж робітниками, коли там знайдеть ся тільки один сухітник. Бо такий сухітник плює звичайно на землю, а що в спльовинах знаходить ся богато туберкулїчних бацилїв і вони дістануть ся разом з порохом, що є на землї, у воздух, скоро можуть заразити ся другі робітники, вдихаючи ті бацилї в свої легки. Дальше до таких льокалїв мало приступу мають промінї сонця, а ті, як звісно, дуже скоро убивають сухітничі бацилї.

Не дивно отже, що після статистики Кереза в Будапештї 50% робітників, що працюють в замкнених льокалях, умирало на сухоти, а після Мелера 25% туберкулїчних заражуєть ся в фабричних льокалях.

Далї дуже шкідлива є при деяких занятях схилена постава тїла, через що кружене крови і дихане є ослаблене; а власне поверховне дихане, замала виміна ґазів (сьвіжого воздуху), недостаточна скількість крови в легких, причинюють ся як найбільше до розвитку туберкульози.

Богато робітників працює при таких занятях, де витворюєть ся богато пороху, от камінярі, цегольники, шлїфарі, токарі. Сей порох дістаєть ся до легких і викликує там хронїчний катар, який улекшує вступ сухітничим бацилям. Після Зомерфельда на 1.000 умерших робітників умерло 381 робітників на туберкульозу, яких занятє було без пороху, а 480 таких, яких занятє було серед пороху. Головно порох металїчний, як також з піскового каміня є дуже шкідливий; меньше шкідливий порох з дерева. І так обчисленя серед столярів у Віднї виказують, що на 1.000 умерших на сухоти столярів було тільки 74.

Цікаві спостереженя зроблено серед робітників, що працюють при ґіпсї і углю. Там сухоти дуже рідкі, бо сей порох має дїлати отруйно на бацилї; се рівнож буває у коминярів. Зомерфельд вичислює, що в Горішнім Шлеску на 1.000 тільки один до двох умирає на сухоти.

Як бачимо з попередного, то сухоти прямо десяткують робітництво. І насуваєть ся питане, що тут супроти того робити? Нічого иншого, як тільки уникати всього того, що приводить до зарази: не пити алькоголю, добре відживляти ся, мешкати в льокалях чистих, ясних, не вохких, уживати богато руху на сьвіжім воздусї. Та на все те не кождий робітник може собі позволити; той, хто дістає лиху платню, мусить дуже обмежувати ся у видатках на їду і помешкане.

І якраз тут остає тільки одно средство, щоби тому зарадити, а се є орґанїзація: орґанїзація для виборення лїпшої платнї, лїпших услівій житя. Головно фахова орґанїзація може тут богато зробити і про се хочу коротко поговорити. Фахові орґанїзації через те, що виборюють лїпшу платню, коротший час працї, богато причинюють ся до полїпшеня здоровля робітництва.

Знаємо, що занятє робітника ушкоджує здоровлє, а деколи несе з собою велику небезпеку утрати житя. Та все те донедавна уважало ся як щось таке, що мусить бути, чого не можна змінити. І той неоправданий фаталїзм страшно відбиваєть ся на некористь робітників. Сучасний стан технїки, який дуже високо стоїть, позволяє зменьшити всї ті небезпеки, з якими є звязані деякі занятя. Та робітник мусить бути сьвідомий того, що то є можливе і через свої фахові орґанїзації домагати ся полїпшеня урядженя фабрик і усуненя всього того, що підкопує здоровлє. Вже віддавна старають ся фахові орґанїзації поучати робітників про загальні питаня здоровля і про те, як уникати небезпеки, на які є наражені при своїм занятю, але се ще замало. Треба поучити робітника також, чого він має домагати ся в справі охорони здоровля від підприємця і що може він після приписів і законів дістати. Бо і хоч як ті приписи є скупі у нас, то й тих не виповнюють ся по робітнях і фабриках. Тут робітництво повинно змусити фабрикантів і підприємців точно виповнити всї ті приписи.

Фахові орґанїзації разом з касами хорих повинні працювати в тім напрямі і домагати ся від правительства, щоби видавано нові охоронні закони щодо здоровля робітників. В той спосіб можна би богато зробити на полі ґіґієни, а тодї і хороби меньше десяткували би робітництво. І сповнить ся се напевно, коли кождий робітник прийде до переконаня, що тільки в сьвідомости і в орґанїзації лежить його лїпша доля.

М. Софронович.

Остап Грицай.

ШЕВЧЕНКО ЯКО УЧИТЕЛЬ.

„Ну, щоб здавало ся—слова!
Слова та голос—більш нічого!...
А серце беть ся, ожива,
Як їх почує. Знать від Бога
І голос той і ті слова
Ідуть між люди..."

А се були тільки слова ось простої сирітської пісні, що її колись в мелянхолійний аральський вечір співав бідолаха матрос „тихо, щоб капітан не чув". Та почув її наш великий невольник-поет, прикований тоді до каторжного корабля, з якого йому веліли відрисовувати сумні як смерть аральські береги і він — затоплений в бліде сяєво самотного місяця — заплакав важко. Ну — щоб здавало ся: слова! Слова та голос, більш нічого... дивуєть ся опісля безталанний, відтворюючи в нужденній каюті по свому химерне вражінє матросової пісні. Але ось те просте слово пісні навіть в найгореснійшій хвилі житя велить душі почувати подих Божественного.

Знать від Бога — каже з глибокою вірою Тарас.

Він певно не думав тоді про те, що характеризуючи так достойно тихий спів бідолашного матроса, він дав нам мимоволі одну з найкрасших характеристик поетового слова взагалі. Бо ми вже із віддалі кількадесяти літ глядимо на сей сумовий аральський вечір і давно вже покрила поета могила, а з матросового гробу нема вже певно і сліду на лоні землі — а проте голос нашого поета заклятий в його сердешні слова все йде між люди і нам все чогось горесно і солодко слухати їх та хотілоб ся нам заєдно повторити за поетом:

Знать від Бога.

Головно, коли іде о Шевченка. Ще хиба тільки давні співаки, ті, що не писали, тільки з уст до уст співали свої пісні, так безпосередно змогли добувати зі себе божественних слів на висказ сьвятого свого почуваня. Іззa тої безумовної безпосередности свого слова він саме такий все сьвіжий і такий — скажімо се без страху — ще нині незбагнений, бо почуваня в нього пливуть спіненими филями, такі розбурхані, склублені, горесно зметушені, якими ваготіли колись темним океаном в його души. Горацієве „verte stylum", Фльоберові кількаденні провірки одного реченя в романі, Гайнові боротьби з елегантим уставленєм слів в одній стрічці його вірша — те все не істнувало для нашого поета. Йому тому короткозорі критики кождої хвилі готові робити закиди зза браку висшого образованя, не розбираючи при тім, що ціла природа Шевченкового таланту не тільки не могла стати видатною почвою для якоїсь систематичної Ars poetica, але навпаки мусіла-б почувати всі муки Прокрустового ложа, коли-б Шевченко був захотів творити тільки зі становища чистого артизму. В своїй найглибшій природі наш поет був ґіґантом почуваня — не ґіґантом рефлексії, і тому те почуване револьтує в нього все, кілько рази приходить ся йому з конечности дати довші систематичні цілости. Такі чисто ідейні цілости як „Кавказ", „Посланіє", „Сон", показують недвозначно, яким безпомічним був наш поет проти свого почуваня і як йому тяжко було — писати вірші. Бо згадані мною поеми не тільки з артистичного, але і з чисто ідейного боку, се справдішний хаос; читаючи їх справді маєть ся вражінє тих розбурханих, склублених, горесно зметушених филь почуваня, про які я — не без певного остраху перед фразою — говорив висше, а які нпр. більші драматичні концепції, як ось „Гайдамаки", або „Неофіти", або „Марія", або „Відьма" — таки просто обезображують своєю перемогою. Скажімо те нині сміло — Шевченко не був ґіґантом рефлексії, не був творцем в найглибшім значіню того слова, він є тільки могутним органом живлової поетичної сили, якій за всяку ціну треба висказати ся, бо той повний, до варварскости повний висказ даного почуваня є для неї одною з конечних форм її житя. Йому тому так легко проклинати, глумити ся, кидати ворогови найкріпші слова, благословити, плакати, всьміхнути ся і пожартувати, що його не обовязує ніяке licet або non licet поетичної рефлексії. Він не пише віршів, тільки виспівує свої почуваня, він не бачить сьвіта зі становища артистичної краси, тільки зі становища того хаосу, який шаліє в його души. Кождий його вірш — се сталаґміт кождочасного болю його души. Знайти в Шевченка щось, що би не мало найтіснійшої звязи з ним, а по крайній мірі з його безпосереднім середовищем — те просто неможливе. Його Марія тому зведена ним майже до типу його Оксан і Ганусь і Катерин, його Гус пригадує нам його самого, а його всі козаки такі якісь сердешні, мов він сам із тими своїми сльозами наарaльським озері. Його всі люди носять на собі признаки його власного вольнодумства, бо йому неможливо не ідентифікувати ся з ними. Тому і типи злочинників в нього, як ось „Варнак", або оповідаючий в „Москалевій Криниці", або навіть і Микита в „Титарівній" — се тільки бідолашні жертви почуваня, яким трудно не пійти за револьтою почуваня в собі. І всі гайдамаки Шевченкові роблять на нас вражінє якихось страшно засліплених, страшно шаліючих дітий, яким треба було тільки одного лагідного слова, а вони всі булиб вернули назад у свої білі хати в зелених садах. Може тому саме, в почуваню тої з найглибшої души пливучої непорочности його так варварського слова, Шевченко так дуже тужив за признанем — жіночої авдиторії і мав повне право попри всякі страхітя своїх „Гайдамаків" — або „Царів" — сказати:

„І слово забуте,
Моє слово тихе, сумнє,
Богобоязливе
Згадаєть ся, і дівоче
Серце боязливе
Стрепенеть ся як рибонька
І мене згадає.
Слово моє, сльози мої,
Раю ти мій, раю!"

Раю ти мій, раю! Що за дивна щирість почуваня! Ось чому і кажу, що в Шевченка є передовсім хист безпосередної сповіди, а з тим і несьвідома тенденція глядіти на все зі становища кождочасного настрою, а не справді творча сьвідомість, якої признакою треба покласти певного рода самокритику щодо свого почуваня та до свого слова. Для кого проста спромога висказує раєм, той не дуже буде числити ся зі словами, а тим меньше із вимогами строго артистичних конструкцій. В „Гайдамаках" Шевченко таки виразно застерігаєть ся проти критицизму в сторону своїх героїв і в почутю солодкости свого розгульного слова каже безжурно:

„Вибачайте, кричіть собі,
Я слухать не буду,
Та до себе не поклику, —
Ви розумні люди,
А я дурень; один собі
У моїй хатині
Заспіваю, зaридаю,
Як мала дитина.
Заспіваю..."

Як дитина. Всяка критика Шевченкової творчости мусить оперти ся — на мою думку — на тім його культі простої, дитинячої наївности, яка в нього так ворушить ся от хоч би на звук матросової пісні та видаєть ся йому чимось божественним у співака. Слово поета, слово пісні — скажімо — є для нього тому передівсім несьвідомим відгуком Божестенного і є в першій мірі призначеня — для поета самого. Бо те слово — се або його сльози, або його сьміх, або його глум, або проклін. Якась глибша, чисто предметова ідейність, що виходила би із твору штуки яко такого, не звязаного нічим з найглибшим пережитєм поета — мусіла би бути для Шевченка мертвим постулятом мертвого артизму.

Я наголошую так тому се — sit venia verbo — вороже становище Шевченка до всього, що назвав би рефлексією в штуці, що хочу саме говорити про нього ако учителя. Бо слово іде між люди, як він каже, і слід поетови своїм словом тих людий чогось навчити. Правда, вже одна з найзідливійших ксеній Шілера вимірена є проти тих, які жадають від поета, щоби він людство поучав. І проти нічого не змагаєть ся наша модерна естетика так, як ось проти якогось принципу утилітаризму в штуці. На те-ж ми і винайшли клич l'art pour l'art, щоб сказати глупому снобови, що артисти не є бакаларами житевого „ти повинен". Штука є королівсько свобідна і їй не слід бавити ся тим, що нас може на дусі піднести, а що готово нас зіпсувати. Принявши з реалізмом XIX в. девіз „Homo sum" за начальний клич штуки, ми модерні не оглядаємо ся богато на те, яка мораль міститься в творі артиста. Мадонна Рафаеля нас таксамо артистично радує, як і пів-нага бакхантка Макарта або дихаюча змисловостю дівоча головка Greuze-а. Вдохновена мудрість Ґетого таксамо вартісна, як і очайдушні сповіди Горкієвих волоцюг та злодіїв. Але ось — туга за Божественним, визволюючим, глибоко ідейним в нас все таки не спить і ми конець кінців все з вдячностю бачимо поета в ролі педагога. Нехай, що Шіллер зідливо говорив про того морального бука, якого домагаєть ся від поета спрагнений житевої науки філістер. Шіллер осьсам є одним з найглибших учителів людства. І наші найкрайнійші модерністи, коли вони є тільки справдішними поетами — проповідають навіть дуже пристрасно слово про те, як вони бачать сьвіт і що з їх погляду виходить. Адже воно іде між люди — скажімо ще раз за Шевченком. Чому би тому глибше не подумати над тим, що те слово дасть людині з чисто-ідейного боку і як оправдає те своє горде:

Від Бога?

Ну, коли поглянути з того боку на твори Шевченка, то маючи на оці те, що я сказав висше про найглибший характер його творчости, мусимо сказати, що наш поет вже з природи не був надто предестинований до великої педаґоґічної ролі. Коли живлова сила первісного, безпосередного почуваня водить трохи не все рукою поета, коли він з певного рода сьвідомою гординею раює своїм словом на гнів тим, які бажали-б від нього строгого критицизму в сторону сюжету, то ясно, що такий поет не буде богато числити ся з моралізаторським facit свого твору. Адже ми знаємо, що не для людий і не для слави, а для себе самого Шевченко віршував мережані та кучеряві вірші свої. Головно підчас засланя йому їх таки конечно треба було.

„Мені легшає в неволі,
Як я їх складаю;
Зза Дніпра мов далекого
Слова прилітають
І стелять ся на папері
Плачучи, сьміючись,
Мов ті діти, і радують
Мою сіру душу,
Убогую..."

Плачучи, сьміючись мов ті діти! Все Шевченко творить зі становища чисто особистої його житевими обставинами обуслівленої потреби і тому його слово зі своїм жалем і зі своєю радостю є передівсім квестією його найінтімнійшого „Я" — так сказати. В чудовій апострофі до „Музи" Шевченко таки боготворить той інтимний, скажім, сестряний, характер своєї творчости:

„А ти пречистая, сьвятая,
— — — — — — —
О чарівниченько моя!
Мені ти всюди помагала,
Мене ти всюди доглядала.
В степу, безлюдному степу,
В далекій неволі
Ти сіяла, пишала ся,
Як квіточка в полі.
Із казарми нечистої
Чистою, сьвятою
Пташечкою вилетіла
І понадо мною
Полинула, заспівала
Ти, золотокрила,
Мов живущою водою
Душу окропила!
І я живу і надо мною
З своєю божою красою
Гориш ти, зоренько моя..."

Осьтак до своєї Музи міг озвати ся справді тільки поет, для якого штука є в першій лінії висловом його серця. Що однак тим чином така необчислена, наскрізь ірраціональна потуга як серце легко веде поета на розстаті того, що я назвав би контрадикцією настрою, те певна річ, а як мало така иноді сама себе неґуюча настроєвість годить ся із зелізними обрисами якоїсь педаґоґії, то зрозуміти не трудно. І Шевченко сам раз вдумливо говорить про кумедність того людського серця:

„Диво дивнеє на сьвіті
З тим серцем буває:
У вечері цурається,
В ранці забажає.
Та так тяжко забажає,
Що хоч на край сьвіта
Шукать піде..."

І коли би хто схотів зі становища постуляту одноцільности артистової штуки дошукувати ся в Шевченка гармонії одного почуваня, той легко знайшов би просто хаос настроєвих контрадикцій у нього. Не тільки між поодинокими віршами, але часто в однім і тімсамім віршу ми бачимо два, иноді три лиця Шевченкової Музи. Тим то і поясняєть ся те, чому ми в нього попри зглядну обмеженість його сьвітогляду можемо говорити про імпозантне богатство його внутрішного овиду. Одно основне почуваня розбуджує у нього бурхливі всього найглибшого, що дорогою асоціяції лучить ся з вихідним акордом настрою, і так повстає той суворний своїм видом для уха розніженого нашою культурою форми иноді нескладний Шевченковий вірш, який промавляє до нас немов всіми язиками поетової душі.

„А он старе Монастирище,
Колись козацькеє село.
Чи те воно тоді було?
Та все пійшло царям на грище:
І Запороже і село,
І монастир сьвятий, скарбниця —
Все, все несите розділило.
А ви, ви, гори, віддали!
Бодай ніколи не дивить ся
На вас, проклятих!"

Але зараз же по тім проклоні читаєть ся:

„Ні! ні!
Не ви прокляті, а гетьмани,
Усобники, Ляхи погані...
Простіть, високії, мені,
Високії і голубії,
Найкрасші в сьвіті, найсьвятії!
Простіть! Я Богу помолюсь..
Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що проклину сьвятого Бога
За неї душу погублю!"

Проклін і благословенство, молитви і проклін знова — просто як грище филь на збурханій поверхні океану! І так воно повторяєть ся трохи не всюди у нашого поета. Спокійна, зрівноважена одною думкою рефлексія все мусить розбивати ся в нього до скель тих нічим неприборканих почувань болю, гніву, захвату і розпуки, які ціле житє ранили душу співака України. Тим то й кажу, що сей видатно настроєвий характер Шевченкової поезії зле годить ся з нашими постулятами щодо педагоґічної її сторони, якої найвидатнійшою признакою треба би нам конечно поставити гармонійний спокій і певного рода внутрішне заокруглене, — так необхідні при всім, що називаємо наукою. Чи одначе ті пристрасні відпливи і припливи Шевченкових настроїв ніколи не викидають зі свого лона перлин найчистійшої житевої мудрости? Чи слід нам тому, ізза химерности його хвилевих почувань справді дивити ся на нього як на безвольну жертву свого страдаючого серця?

Ні.

Бурлива настроєвість Шевченкової поезії не хмарить його ока ніколи до тої степени, щоб лишити нас по перечитаню його віршів в повній непевности щодо того, чого хоче поет, чого бажає від нас і що бажав би поставити сьвіточами нашого духового житя. Тільки що при глибокій настроєвости його творчости ми не повинні дошукувати ся в нього висказу житевих ідеалів у формі так скінчено подуманих і так бездогaнно виведених ідейних цілостий, як ось у рефлектора Шіллера, лишень інтуїційно відгадувати та схоплювати ті зелізні звена великих ідей, на яких наче на підморських палях метушили ся филі Шевченкового почуваня. Правда — нам легко було-б розвязати наше питанє про Шевченка яко вчителя, коли-б ми ось нацитували такі зразці з його віршів, як:

„Учіте ся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь
Й свого не цурайтесь". —

Або:

„Як би ви вчились так, як треба,
То й мудрість би була своя..."

та з тих і подібних їх кличів вивели ідеальний образ поступової души, якої одним стремлінєм є просьвіта та добро та правда, але з таких безпосередних зазивів до науки не добре булоб — на мою гадку — а може і тяжко висновувати рішаючі заключеня щодо педаґоґічної сторони Шевченкової штуки. Я сьмію ось сказати, що наш нинішний ultra-образований сьвіт не буде надто високо цінити таких постулятів в сторону образованя та науки. Воно прецінь самозрозуміла річ, що поет ставляєть ся речником просьвіти, а не анальфабетизму. У Шевченка можна би таки — скажімо те — трохи дешеві зазиви до книжки оправдати та порозуміти браком просьвіти у його темній, поневоленій суспільности і можна би додати, що такі безпосередні зазиви до просьвічуваня себе в його устах з огляду на його час були просто — ділом. Та попри науку в дословнім значіню мусимо ще розріжнити те становище, з якого поет дивить ся на житє яко таке, і саме в якости того становища мусимо найти те найцінніше із житевої мудрости, що поет лишає нам в спадщині по собі.

Яке-ж те становище у Шевченка?

Мабуть я не дуже ошибаю ся, коли з певною засторогою скажу, що тим найглибшим становищем, з якого Шевченко дивить ся на прояви житя — се любов до безталанної людини. Коли ми в „Марині" читаємо:

„Ній Боже милий!
Даруй словам сьвятую силу,
Людськеє серце пробивать,
Людські сльози проливать,
Щоб милость душу осінила,
Щоб спала тихая печаль
На очи їх . . . . .
. . . . . щоб навчились
Путями добрими ходить,
Сьвятого Господа любить
І брата милувать — —"

то годі не вичути тут глибокої симпатії до — людських сліз і годі не відчути, що для сього поета слово „любов" не було фразою. А коли читаєть ся раз:

„Кого я де, коли любив?
Кому яке добро зробив?
Нікого в сьвіті, нікому в сьвіті,
Неначе по лісі ходив —"

то мимохіть маєть ся вражінє, що Шевченко відносини люди ни до людини понимав просто по євангельськи. Слухаймо лишень:

„Буває иноді старий
Не знає сам, чого зрадіє,
Неначе стане молодий
І заспіває, як уміє.
І стане ясно перед ним
Надія ангелом сьвятим,
І зоря, молодість його,
Витає весело над ним.
Що-ж се зробило ся з старим?
Чого зрадів отсе? Того,
Що, бачите, старий подумав
Добро якесь комусь зробить.
А що-ж, як зробить! Добре жить
Тому, чия душа і дума
Добро навчила ся любить.
Нераз такому любо стане,
Нераз барвінком зацвите.
Оттак, буває, в темну яму
Сьвятеє сонечко загляне,
І в темній ямі як на те
Зелена травка поросте".

Так — prima caritas ab tu—te і найвисше щастє нашого ultra-субєктивного настроївця. Не дасть ся заперечити тому, що при визначно субєктивній вдачі нашого поета таке становище проти людини є глибоко етичне і для нинішного і потомного читача справді виховуюче. З того просто безмежного почуваня любови до співлюдини пливе майже вся оповідаюча поезія Шевченка. Цілий ряд його любовних віршів чи там поем („Між скалами неначе злодій", „У Вільні городі преславнім", „Удовиця", „Мати покритка", „Княжна", „Татарівна", „Марина", „Сотник", „Москалева криниця", „Катерина", „Відьма", „Наймичка") — по части тут, в тій пристасній любови Шевченка до поневоленої, або покривдженої, або грішної, або просто нещасної людини має своє найглибше жерело. Я кажу: „по части", бо і те треба взяти під увагу, що иноколи вражаючі малюнки дівочої любови („Невольник", „Черниця Маріяна") пливуть мабуть також і з тої незаспокоєної ніколи в Шевченка потреби любови, яка йому опісля велить написати сірш: женити ся хоч би і з чортовою сестрою. Та полишаючи тепер на боці питаня про еротику Шевченкових творів, я наголошую головно його високо гумане становище проти упавшої жінки і саме тут добачую найкрасший триюмф його євангельської любови до людини. Головно тут, де його ніжне серце захоплене є не тільки співчутем, але і красою людини, його поезія добуває чудових, у автора „Гайдамаків" просто дивних звуків:

„І станом гнучким і красою
Пренепорочно-молодою
Старії очи веселю,
Дивлю ся иноді, дивлюсь,
І чудно, мов перед сьвятою,
Перед тобою помолюсь.
І жаль мені старому стане
Твоєї божої краси.
Де з нею дінеш ся єси?
Хто коло тебе в сьвіті стане
Сьвятим хранителем твоїм?
І хто заступить? хто прикрие
Від зла людського в час лихий
Хто серце чистеє нагріє
Огнем любови, хто такий?
Ти сирота, нема нікого
Опріче праведного Бога.
Моли ся-ж серце! Помолюсь
І я з тобою!..."

(Конець буде).

ГРОМАДА СОТВОРІНЬ.

Всі зьвірята живлять ся живучими орґанізмами (тілами), бо їх мертвими трупами. Так отже кожде сотворіне протягом свого житя занятє нищенем других орґанізмів, або нищенем їх трупів по смерти. Коли ті сотворіня, які живлять других, держать ся при істнованю, то з ними рівночасно держать ся і ті, які з них жиють. Колиб ростини не заповняли щораз своїх рядів і не винагороджували собі страт, тоді зьвірята, які ними жиють, мусіли би виґинути. А колиб нова зістали винищені ростиноїдні зьвірята, то зникли би також і зьвірята мясоїдні.

Однакож на щасте народжують ся завсїди більше, ніж гине. Більше ростин кільчить ся, ніж є місця для їх зросту. Більше зьвірят родить ся, ніж може вижити. Про сей зріст слушно говорять як про множене. Кождий рід сотворінь має нахил до того, щоби розмножувати ся в ґеометричнім відношеню (значить: дуже чисельно), однакож коли сей рід дуже більшає число своїх членів, то устрічає инші роди, що роблять тесаме.

Одна пара якогонебудь роду, колиб її розмножуваня не спиняли противні їй відносини, за короткий час так розросла б ся, що заповнилаб цілий сьвіт своїм потомством.

Однорічна ростина, яка би видала лише два зерна насіня, мала би за двайцять один літ 1,048.576 потомків, колиб кожде зерно виросло і дозріло. Отже не те важне, в якім числі розроджуєть ся щонебудь. Про судьбу даного роду рішає чистий приріст, що є поза стратою. Той рід збільшаєть ся чисельно, який має більше народин ніж страт, а той, що не дорівнує смертям, мусить вигинути скорше чи пізнійше. Один рід птахів, яких є дуже богато, се петреля, яка несе ледви одно яйце на рік. Але ся птиця має дуже мало ворогів, отже хоч вона розроджуєть ся дуже поволи, то однакож тих птиць повно на морях.

Тяжко собі уявити страшне число кождого роду сотворінь, до якого ті роди дійшли би, колиб їх не зупиняли другі сотворіня. Є дрібні морські сотворіня, які за тиждень заповнили би ціле море, колиб їх ніщо не їло, ані не нищило. Один рід угра (риба) зносить, як кажуть, 15,000.000 яєчок. Колиб отже з кождого яєчка виріс знов угор, а той знов розмножував ся, тоді в протягу десяти літ в мори замісць води були би самі угри. Коли би яєчка звичайної хатної мухи всі видавали нове поколїнє, для котрого було би подостатком поживи і тепла, якої воно потребує, і колиб не було ніякої страти і ніщо їх не нищило, мусіли би всі люди подусити ся через ті мухи. І де лише зможе яка комаха виводити забогато молодого поколїня, то стає зараз нещастем. Так примiром буває нещастем забогато коників, саранчі і гусїльниць.

Однакож переповненя не треба дуже бояти ся. Є рід комах (погребник), що нищить гниюче мясо, в якім мухи складали би свої яєчка. Малі сотворіня, комахи, бактерії ріжних родів нищать богато кукол. Міліони мух гине через брак поживи. Другі міліони поїдають комахоїдні птиці, а міліони гинуть від всяких паразитів. А наслідок того такий, що з року на рік число мухи не збільшаєть ся.

Лінней колись сказав, що „три мухи потрафили би зїсти коня так скоро, як лев". Так же скоро зїлиб його три бактерії, бо кінь гние власне через малесенькі бактерії (бакцилї), які жиють його ділом.

Дарвін каже, що навіть чоловік, котрий так поволи розроджуєть ся, подвоює число протягом двайцять пяти літ. Колиб так ішло дальше без перешкод, то за меньше як тисячу літ не було би місця для дальших поколїнь. Про слона думають, що він найповолїйше розроджуєть ся між всіми сотворінями. Слонї приводять молодих доперва маючи трийцять літ, що тягнеть ся до девятьдесятого, а в тім часі виведуть шестеро молодих; самі-ж жиють до сто літ. Колиб же так ішло без перешкод, то за около вісімсот літ було би 19 міліонів на сьвітї, що розвелиб ся з одної пари. Колиж поступимо ще трохи, а ніщо не спиняло би розмножуваня, тодї кождий ступінь землї був би покритий слонами.

Однакож число слонів не збільшаєть ся. Загально взявши, то число кождого роду сотворінь в природї лишаєть ся тесаме. Ти під впливом чоловіка богато з них зменьшаеть ся. В лїсї є тільки вивірок одного року, як другого, тількож мотилів на полях, та тількож жаб у ставах. Вовків, медведів, оленів, диких качок, співучих птахів, риб зменьшаєть ся по трохи в замешкалих сторонах, бо там крім того, що природа нищить, то ще і чоловік нищить зі своєї сторони.

Показуєть ся, що колиб европейський воробець розмножував ся без ніяких перешкод, а гинули лише старі, то за двайцять літ в стейтї Індіяна на кождий квадратовий цаль землї припадав би один воробець. Та такий зріст неможливий, бо більше як сто других родів птахів також раді забрати той же простір для себе. І так не було би ні простору, ні поживи для всіх. І тому власне ведеть ся боротьба між воробцем і другими птицями та між воробцем і конечностями житя. І така боротьба зветь ся — боротьба о істноване.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Вільні Козаки м. Львова", від. 143, повідомляє своїх членів, що слідуючий місячний і квартальний мітинґ відбудеть ся в середу, 16. цьвітня вечером, в У. Н. Домі. Всі члени конче мусять явити ся. Повідомляєть ся рівночасно, що відтепер мітинґи будуть відбувати ся не в суботу, але в кожду першу середу в місяци. — Е. Душник, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Василія, від. 229, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що надзвичайний мітинґ відбудеть ся дня 18. цьвітня в гали церковній, точно о годині 7-мій вечером. Просить ся явитись на означений час. — М. Федицький, секр. рек.

ВІЛКСБЕРИ, ПА. Бр. св. Николая, від. 99, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеть ся дня 18. цьвітня, о 7-мій годині вечером, в гали церковній. На сей мітинґ всіх членів запрашаєть ся, бо є важні справи до полагодженя. Будеть ся приймати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — П. Герман, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, ухвалило, що мітинґи будуть відбувати ся в першу суботу по першім. — Похмурський, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. „Любов", від. 370, повідомляє всіх членів, що місячний мітинґ відбудеть ся дня 17. цьвітня в гали церковній під ч. 127 Парк ул. Просить ся всіх членів прибути точно на годину 7.30 вечером, а головно ті члени, котрі не були попереднього мітинґу. — Я. Швець, предс.; М. Сампара, секр.

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуть ся в суботу, 19. цьвітня, точно о годині 6.30 вечер. Просить ся всіх членів, аби зійшли ся на сї збори, бо є важні справи до полагодженя. Кождий член мусить явити ся, бо наше товариство хоче відограти представлене зараз по сьвятах, тож треба обрадити ся як слїд, аби потому котрий член не говорив, що він не знав, що наше товариство грає представлене. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Д. Базилевич, рек. секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, подає до відома, що місячний мітинґ відбудеть ся в суботу 19. с. м., о годині 7.30 вечером, в гали під церквою під числом 621-3 Скат стр. Просить ся всіх членів явити ся, бо є дуже важні справи до полагодженя. Будемо приймати нових членів до У. Н. Союза після статута. Братя, котрі ще не належите до У. Н. Союза, то вступайте в члени, бо се є наша найліпша організація тут на земли Вашінґтона.—Г. Брензей, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошень женитьби не приймаєсь)

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Викриває маленький політичний скандал.

Джордж Ф. Томпсон, републиканський член висшої палати нюйорського сойму, почав викривати маленький політичний скандал, в якім є замішані: Чарлз Вітман, бувший ґубернатор Ню Йорку; Теодор Шантс, президент зелїзниць в місті Ню Йорку; Дж. П. Морґан, богатий нюйорський купець і мілїонер, та кілька инших виднійших осіб. Томпсон каже, що всї ті пани пропонували йому кандидатуру на ґубернатора Ню Йорку, обіцяли йому велику суму гроший, 500.000 долярів, на виборчу кампанію, а вкінци запевняли навіть вибір; — однак всьо то мало стати ся під услівєм, що Томпсон і його товариші будуть голосувати за підвишкою ціни їзди нюйорськими зелїзницями, з пять на сім центів. Але Томпсон, яко чесний чоловік, відкинув сю пропозицію і навіть рішив ся подати усї тайни до публичного відома.

Справа ткацького страйку в Лоренс, Масс.

(Специяльна кореспонденция до „Свободи").

Ткацький страйк в Лоренс, Массачусетс, триває безперервно вже кілька місяців. Обі сторони держать ся кріпко і не хочуть уступити одна другій. Та з огляду на се, що через страйк терплять не лише робітники, але і стейт та ціла держава, ґубернатор Кулідж віднїс ся був недавно з письмом до фабрикантів, аби вони приняли услівя страйкерів, а всї важнійші спірні питаня щоби полишили до полагодженя мировій комісії. Робітники були готові приняти сю пропозицію, але її відкинули фабриканти. Через таке становище фабрикантів робітники постановили завести в себе ще острійшу карність і солідарність та не піддати ся забаганкам фабрикантів, лише страйкувати до останного. Губернатор Кулідж, одержавши від фабрикантів відмовну відповідь на свою пропозицію, зарядив, аби стейтова арбітраційна (полюбовна) комісія розслїдила положенє справи страйку в Лоренс, аби відтак стейт зложив на когось відвічальність за продовжуванє страйку.

Убийство монахині в Ізадор поволи виясниє ся.

Слїдство в справі ганебного убийства монахині в польськім монастири в Ізадор, Мішіґен, провадить ся дальше. Переслухано вже много сьвідків, з котрих найважнійшим буде правдоподібно костельний слуга, Яків Фліс, котрий під присягою заявив, що ксьондз Едвард Підляшевский, бувший парох в Ізадор, казав йому, що монахиню Марію Янїну убила перед 11-ти лїтами Станїслава Ліпчиньска, господиня ксьондза Бенявского. Фліс заявив також, що кости монахинї, замордованої в 1907 році, він видобув зпід костела в серпни 1918 року на припорученє ксьондза Підляшевского. Коли його запитано, чому про сей злочин не донїс скорше, відповів, що не міг, бо ксьонда Підляшевский заприсягнув його. З огляду на се покликано на переслуханє ксьондза Підляшевского. Вже в суботу, 29. марта 1919, лікарі-знавцї були готові оповістити, в який спосіб убито монахиню. Є загальна надія, що в короткім часї справа убийства монахинї Марії наскрізь прояснить ся. Коли вже всьо буде готове, проти виновників пічнеть ся карна розправа.

Примусова асекурація робітників в Ню Йорку.

З днем 11. цьвітня 1919 року в нюйорськім стейтї війшов в житє закон про примусове обезпеченє робітників на случай калїцтва або слабости. Се є перший закон того рода, який введено колинебудь і денебудь у Злучених Державах. Сього вже давно домагали ся робітники.

Їхав до краю тай заїхав на другий сьвіт.

(Специяльно для „Свободи").

В надії, що дістанеть ся до старого краю, Петро Білиньский прибув з Дітройт до Ню Йорку і тут минувшого тижня попращав ся з житєм. Покійний походив родом з Вишнївчиків, перемишлянського повіту в Галичинї. В старім карю полишив жінку і двоє дітий.

В Амерції Петро Білинський перебував понад пять лїт. Заробив собі кілька соток долярів і коли підписано завішенє оружа, задумав виїхати до Европи. А що перед війною він довший час перебував у Хорватії, тому й подав ся був тут за сербського горожанина і на пашпорт з сербського консуляту мав виїхати до Европи. Одержавши потрібні до подорожи папери, він приїхав півтора місяця тому до Ню Йорку, де мав всїдати на корабель. Віз із собою 700 долярів. Та його корабель мав відїзджати аж при кінци цьвітня, тому Білиньский мусів сидїти в Ню Йорку. Тут „не дармував". Запізнав ся з людьми, повідшукував краянів і почав з ними веселити ся. Почав грати в карти і в білярд. Два тижнї тому, будучи в салунї на розї 11. улиці і евені „C", посварив ся о 50 центів при білярдї з Миколою Новгородським, родом з Лаговова, також перемишлянського повіту, і почали оба бійку. Власти́тель салуну викинув їх обох на улицю, де вони знова почали бійку. Підчас бійки Білиньский одрежав два удари ножем; його забрано до шпиталю, де він за тиждень помер. Новгородського арештовано і він очікує розправи. З 700 долярів, які Білинський привіз з собою, не остало ся майже нїчого. Половину програв в карти і білярд, а решту забрали лїкарі, з чого якась часть пійшла на кошти похорону. Арештований Новгородський має тут жінку і четверо дітий.

Дебс вже в тюрмі.

64 лїтний Евген Дебс, лїдер і основатель соціялістичної партії в Амерції, находить ся вже в тюремній келїї, в Мондсвіл, Вест Вірджінія, де має відсиджувати 10-лїтну кару за свою промову в Кентон, Огайо, в якій він мав провинити ся проти закона про шпигунство. Засуд Дебса впав тяжким каменем на серця визнавців соціялїзму. Дебса звичайно уважано і уважають доси за чоловіка зелїзного характеру і чесної вдачі.

Новий супружий закон в Ню Джерзи.

Сойм стейту Ню Джерзи ухвалив 10. цьвітня 1919 новий закон про супруже. Новий закон говорить, що відтепер обі сторони, які заключають супруже, мусять найперше виказати ся лїкарським сьвідоцтвом, заки дістануть дозвіл на вінчанє. Робить ся се в тій цїли, щоби спинити поширенє венеричних недуг, які в останнім часї прибрали досить широкі розміри. За сьвідоцтво і візиту лїкар не сьміє брати більше як $2.50. Посол Морґан, котрий вніс сей проєкт у низшій палатї сойму, подав факт, що на 1,000.000 рекрутів відкинено 345.000 яко нездібних до військової служби через венеричні недуги.

Новини з Алентавн: задусив ся подушкою; велика крадїж.

(Специяльно для „Свободи").

Юрка Адамса, угорського Українця, котрий мешкав під ч. 638 Норт Другої улиці в Алентавн, Пенсильванія, найдено в неділю, 6-го цьвітня, рано лежачого без житя в мешканю на підлозї. Він лежав долїлиць, заривши голову в подушку. Лїкар ствердив, що смерть наступила через одушенє; кажуть, що покійний Адамс прийшов пізно в ночи в суботу до дому в підхмеленім станї. Похорон відбув ся у вівторок в церкві св. Михайла. Покійний полишив жінку, Анну, брата Михайла і двоє дітий: Юрка і Михайла. — Велику крадїж поповнено в домі під ч. 1060 Катасаква евені, де було на „борті" дві дівчини і два хлопці: Іван Кінїньский і Михайло Садовський. Дівчата держали в куферках велику суму гроший, 977 долярів: одна мала почтовий чек на 617 долярів, а друга 360 долярів готівки. Нараз гроші пропали з куферків. Почтовий чек є того рода, що його може хтонебудь вимінятн за гроші. В крадежи підозрівають Поляка Івана Кінїньского, котрий щез і не показуеть ся. Крім гроший злодій забрав також убраннє і черевики Михайла Садовського. Кінїньскі, за якім пошукує полїція, числить 39 лїт; високий на 5 стіп і 8 цалів; важить 180 фунтів; він має знак на лївім лици.

Великі маси чужинців виїзджають з Америки.

Фінансові круги Америки є сильно заалярмовані фактом, що тисячі чужинців, котрі були тут здоровим робучим матеріялом, вертають або мають намір вертати до старого краю. Обчисляють урядово, що від початку біжучого року по нинїшний день лише з одної нюйорської пристанї виїхало до Европи 35.000 чужинців, а 40.000 жде на кораблї. Ся масова реемїґрація має для Америки два лихі наслідки: по перше, що се виїзджають саме такі робітники, яких в Америцї вже бракує, а по друге, що сї чужинцї везуть зі собою великі суми гроший — від двох тисяч до пятнайцять тисяч долярів. Виїзджають головно Італїйцї, Еспанцї, Греки й Португальцї. Їх годї здержати. Мимо того, що від суми, яку вони везуть зі собою, правительство побирає 12% податку, вони радо платять, аби лише пустити їх домів. — Не меньше є заалярмованими фінансові круги. Обчисляють, що коли привернеть ся нормальну комунїкацію з Европою, зі Злучених Держав виїде найменьше 1,300.000 чужинців, найлїпших робітників. Вони готові забрати зі собою около 4.000,000.000 долярів або чотири-пяті частий усїх гроший, які перед війною були в циркуляції в Злучених Державах. Тому на Вол Стрітї в Ню Йорку вже думають, в який спосіб спинити сю велику реемїґрацію. Треба, кажуть, повести кампанію, щоби бодай якась часть чужинців задержала ся тут на довший час по війнї.

Будуть будувати тунель з Ню Йорку до Джерзи Сіти.

Сойми стейтів Ню Йорку і Ню Джерзи ухвалили, а ґубернатори обох стейтів підписали вже постанову про будову нового тунелю з Ню Йорку до Джерзи Сіти, куди будуть їздити кінними возами і ходити пішки. Кошти будови тунелю будуть виносити 12,000.000 долярів і їх мають покрити оба стейти по рівній пайцї. Тунель буде виходити при 12-тій улиці в Джерзи Сіти і на Канал улиці в Ню Йорку.

48-годинний тиждень праці в Массачусетс.

Низша соймова палата в Массачусетс приняла 205 голосами проти 5 законопроєкт про заведенє в цїлім стейтї 48-годинного тижня праці.

Любовний шал довів її до самовбийства.

В переконаню, що професор Джордж Гельґанц, молодий скрипак в Сиракюз, Н. Й., забув її і віддав серце другій — молода і красна Една Ворд пустила собі кулю в лоб у своїм домі в Оборн, Ню Йорк. Перед поповненєм самовбийства вона говорила через телефон до професора Гельґанца. Нараз в бічній кімнатї дав ся чути стріл. Матїр побігла туди і побачила свою дочку на підлозї, а біля неї револьвер. Заки лїкар прийшов, вона померла. Повідомлений про се Гельґанц сказав: „Ми любили ся з Едною ще з дитинства. Ми думали побрати ся, але її опісля віддано за иншого, з котрим вона однак чула ся нещасливою і взяла розвід. Вона була нервова і нераз говорила деяким, що поповнить самовбийство, але менї того не казала". Гельґанц вже кохав ся в иншій.

Засуджена на 99 лїт тюрми за продаванє алькоголю.

Лава присяжних судіїв у Сентер, Тексас, засудила одну стареньку женщину на 99 лїт тюрми, за се, що вона незаконно продавала горячі напитки на території, де заведено проґібіцію. Сю сувору кару наложено на неї тому, що на сїм злочинї приловлено її вже третий раз. За першим і другим разом її не карано, лише наказано, що коли се повторить ся третий раз, вона буде мусїла тодї відпокутувати за всї проступки.

Ще є 21 монархій.

Сьвіт скоро републиканізуеть ся. Перед війною було майже стільки републик, що й монархій. Тепер вже є 29 републик проти 21 монархій, беручи Нїмеччину, Австрію і Росію яко кожду републику зокрема. Число републик є значно більше, коли брати під увагу нові держави, які є тепер в процесї формованя. Найбільшою републикою є Хіни, з 400,000.000 мешканцями; найменьшою є Андора з 6.000 мешканцями.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Большевики хочуть позбавити Україну самостійности.

Шеф української дипломатичної місії в Атенах, Греція, Федір Матушевський, пояснив у заяві для преси, що найголовнійшою цїлию Ленїна і Троцького є завоювати Україну і позбавити її самостійности.

Рабують Україну.

Українське пресове бюро в Льозаннї доносить 4-го марта, на основі телеграми з Москви, що з України вивезено вже в Москву 60 возів муки, 30 возів цукру і два вози мануфактури.

Свято Независимости.

Дня 22. січня 1919 відбуло ся велике сьвято на цїлій Українї, Сьвято Независимости Української Републики. З приводу злуки всїх українських земель в одну самостійну, від нікого не залежну державу, весь український нарід взяв участь в сїм сьвятї свого визволеня зпід польського й московського ярма. Годї — пише з того приводу париський кореспондент канадійського „Українського Голосу" — описати тої краси й почувань братерства, котрі виявив український нарід зі своїми провідниками в сей незабутий день. Післанцї зїхали ся зі всїх закутків України до Києва і разом з угорськими, буковинськими, галицькими та иншими братами проголосили єдність і самостійність України та присягли́сь захищати її на всї прийдешні віки. Не було села, де український нарід не чув би себе вільним і не бажав остати таким на завсїди. Краса й любов чула ся між всїми і всюди. Се сьвято, Сьвято Независимости, будеть ся обходити 22. сїчня кождого року.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Н. Б., Нефо, О. — Дописи треба писати пером і лише на одній стороні паперу.